

POLITIET

0-Hypoteseanalyse: Årsaker til vekst i anmeldelser 2023

Oslo politidistrikt

0-HYPOTESEANALYSE:

ÅRSAKER TIL VEKST I ANMELDELSER 2023

En strategisk analyse produsert av analytikerne
Marianne Sætre, Christina Hofseth og Bjørnar L. Kjenn.

Seksjon for analyse og etterretning
Felles enhet for etterretning og etterforskning

Oslo politidistrikt 2024

Innhold

Oppsummering	4
1 Innledning	7
1.1 Bakgrunn.....	7
1.2 Oppdrag	7
1.3 Analysemodell	9
1.4 Metode	11
2 Resultat	12
2.1 Vinning.....	12
2.1.1 Butikktveri	12
2.1.2 Privattyverier: Tyveri fra person, "annet tyveri bolig" og ran	15
2.2 "Annen kriminalitet"	19
2.3 Trafikk.....	22
2.4 Vold.....	25
2.4.1 Vold generelt.....	26
2.4.2 Utelivsvold.....	30
2.4.3 Vold med unge mistenkte.....	33
2.5 Skadeverk	39
3 Samlet resultat og vurdering	42
3.1 Estimat på hypotesers forklaringskraft; veksten fra 2022 til 2023	42
3.2 Begrunnelse for estimatene; veksten 2022 til 2023	43
3.3 Forklaringer på vekst fra prepandemi til 2023.....	45
4 Konklusjon	47
5 Vedlegg	49

Oppsummering

Rapporten belyser mulige forklaringer på den store veksten i anmeldelser med gjerningssted i Oslo politidistrikt etter pandemien, også sammenlignet med årene før pandemien (2017-2019). Analysen ser spesielt på økningen fra 2022 og 2023. Antallet anmeldelser i 2023 var 81 154, som var 12 % over antallet i 2022 og 15 % over snittet i prepandemiårene. Man må tilbake til 2014 for å finne tilsvarende høyt antall.

Analysen er avgrenset til de **5 lovbruddskategorier** (med underkategorier) som bidro sterkest til den samlede veksten i anmeldelser; *Vinningslovbrudd, Annen kriminalitet, Trafikklovbrudd, Vold og Skadeverk*. Disse utgjorde 85 % av de 81 154 anmeldelsene i 2023 og representerte 91 % av den totale veksten i anmeldelser i politidistrikt fra 2022 til 2023.

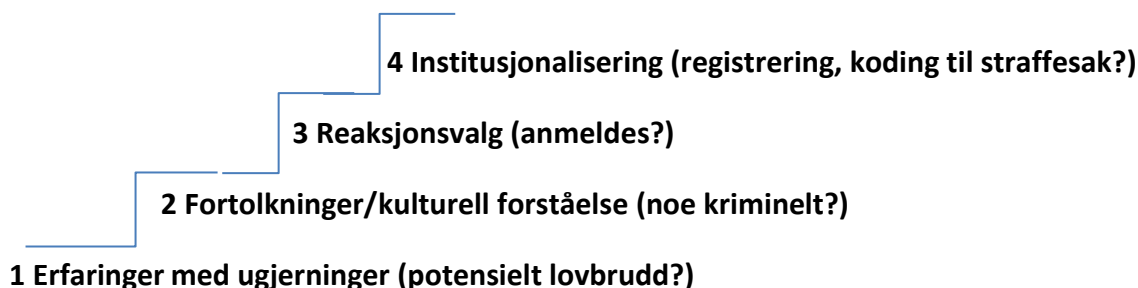
Intuitivt tolkes veksten i anmeldelser som uttrykker for reell kriminalitetsutvikling i samfunnet, og gir da grunn til bekymring. Gjennom flere år har det imidlertid foregått brede strukturelle og kulturelle prosesser, både i og utenfor politiet, som på ulike måter også kan ha påvirket anmeldelsestallene. Rapporten drøfter de to hovedhypotesene:

Hypotese 0: *Veksten i anmeldelser etter pandemien skyldtes reelt flere lovbrudd.*

Hypotese 1: *Veksten i anmeldelser etter pandemien skyldes andre grunner enn flere lovbrudd.*

"**Analysetrappen**" brukes som analyseverktøy. *Hypotese 0* dokumenteres ved *Trinn 1* i trappen og viser til eventuelle årsaker til reell vekst i lovbrudd som kan ha gitt økning i anmeldelser. *Hypotese 1* dokumenteres ved endringer i *Trinn 2, 3 og 4* i trappen og belyser ulike alternative forklaringer enn reell vekst som grunnlag for flere anmeldelser.

Analysemodell: Anmeldelsestrapp; trinn fra erfarte hendelser til innregistrerte anmeldelser

Analysen baserer seg på kriminalstatistikk (JUS063) og egne søk i PAL Strasak, samt ekspertintervjuer med ansatte i Oslo politidistrikt og i andre virksomheter, som handelsnæringen, forsikringsbransjen, vekterselskap, transportbyråer, mm.

Resultat

På spørsmål om hvorvidt veksten gjenspeilet en bekymringsfull faktisk økning i kriminaliteten i Oslo-regionen (0-Hypotesen), har gjennomgangen gitt et sammensatt bilde som svar. *Hverken 0-Hypotesen om reell økning i kriminalitet, eller Hypotese 1 om andre årsaker til vekst i anmeldelser, kan forkastes.*

Ut fra data som inngår i denne analysen av trinn i analysetrappen, gis følgende estimat for forklaringskraften som knytter seg til hypotesene:

- 1. Under 5 % av veksten i anmeldelser fra 2022 til 2023 kan ubetinget forklares med reell vekst i kriminalitet, og dette gjelder primært for anmeldelsene av ran og den groveste volden (drap, drapsforsøk og grov skade). ($H_0 \leq 5\%$)*
- 2. Rundt 25 % av den samlede veksten i anmeldelser fra 2022 til 2023 kan ubetinget tilskrives interne faktorer ved politidistriktet og var resultat av andre årsaker enn reell vekst i kriminalitet, i hovedsak trekk ved politiets egen virksomhet. (Hypotese 1, trinn 4 $\approx 25\%$).*
- 3. Rundt 70 % av veksten i anmeldelser fra 2022 til 2023, altså mesteparten av veksten, skyldtes et **samspill** av reell vekst og andre årsaker. De andre årsakene gjaldt både endring i kulturell forståelse av handlingers legitimitet og legalitet, endret avdekking og anmeldelsesfrekvens for lovbrudd og/eller politiets interne registrerings- og kodingspraksis. ($H_0 + H_1$ ved Trinn 2, Trinn 3 og Trinn 4 $\approx 70\%$).*
- 4. For den store delen av veksten ($\approx 70\%$) som tilskrives samspill av endringer på flere trinn i anmeldelsestrappen, er det ikke mulig å avgjøre effekten av hvert trinn. Et meget grovt estimat er at rundt halvparten av denne "samspills-veksten" kan tilskrives reell økning i kriminalitet. ($H_0 + H_1 \approx 70\%$, ved hhv $35\% + 35\%$)*
- 5. For den samlede veksten i kriminalitet fra 2022 til 2023 blir det da rundt 40 % som kan tilskrives reell vekst i kriminalitet, hvorav 5 % gjaldt økning i ran og den groveste volden. Rundt 60 % av veksten skyldtes andre årsaker, som endret kulturell forståelse, endret avdekkings- og anmeldelsestilbøyelighet eller interne endringer i politiets registrering og kodingspraksis – sistnevnte var alene årsak til rundt 25 % av veksten.*

Fire forskjellige historiske og sosiale prosesser ser ut til å ha innvirket på veksten i anmeldelser. To av dem er relativt samtidige og handler om pandemi og etterfølgende kriser. To prosesser har lengre historikk og omhandler teknologi og rettsliggjøring:

- 1. Normaliseringsprosesser av adferdsmønstre og rutiner etter pandemien, herunder også av kriminelle adferd, har innvirket på trinn 1 i anmeldelsestrappen og stimulert folks reelle utøvelse/erfaringer med lovbrudd generelt. Normalisering har imidlertid*

også skjedd for politi, andre samfunnsinstitusjoner og bransjer med innvirkning på forståelse, avdekking, anmeldelser og registrering av lovbrudd, henholdsvis *trinn 2, 3 og 4* i anmeldelsestrappen.

2. *Krisereaksjonsprosess etter både pandemi og andre etterfølgende kriser* (klima, dyrtid, krigsfare, mm) innebærer følelsesmessig og mental slitasje som kan gi frykt, psykisk ubalanse og svekke oppslutningen om samfunnslivets normer. Slikt stimulerer til reell kriminalitets-vekst, men også til endret forståelse og risikopersepsjon, hhv *trinn 1 og 2* i anmeldelses-trappen. Spesielt kan det stimulere anmeldelser av *skadeverk, vinnings- og voldslovbrudd, herunder hatefulle ytringer, hensynsløs adferd, trusler og mindre alvorlig vold*.
3. *Teknologiprosess* med digitalisering av kommunikasjon har forenklet anmeldelsesmuligheten gjennom politiets digitale anmeldelsesportal, spesielt for *vinningskriminalitet*. Pandemien styrket bruken av digitale anmeldelser og medførte trolig høyere anmeldelsestilbøyelighet, spesielt for mindre alvorlige lovbrudd, men også senket terskelen for falske meldinger, begge *trinn 3* i anmeldelsestrappen. Den teknologiske prosessen har også stimulert bruk av alarmer, kameraer og vektere i overvåkningsfunksjon som har endret kontrollblikket og styrket avdekkingskapasitet noe, *trinn 2 og 3* i trappen. For butikkyveri kan dette ha bidratt til veksten i anmeldelser med *mistenkte i de yngste aldersgruppene, særlig med mistenkte jenter*.
4. *Rettinghetsprosesser* har i flere tiår vært et kjennetegn ved det liberale samfunnet, der undertrykte og utsatte grupper bruker rettslige virkemidler for beskyttelse og styrking av sin posisjon, med konsekvenser på *trinn 2* i anmeldelsestrappen. Spesielt har prosessene omhandlet lovbruddskategoriene seksuallovbrudd og vold. Noe av veksten i anmeldte *trusler, krenkelsers og fysisk vold* etter pandemien kan være resultat av en videreføring av rettighetsprosesser fra før pandemien. Blant annet gjelder dette for voldsanmeldelser forbundet med HMS-arbeidet for utsatte yrkesgrupper som vektere og skoleansatte.

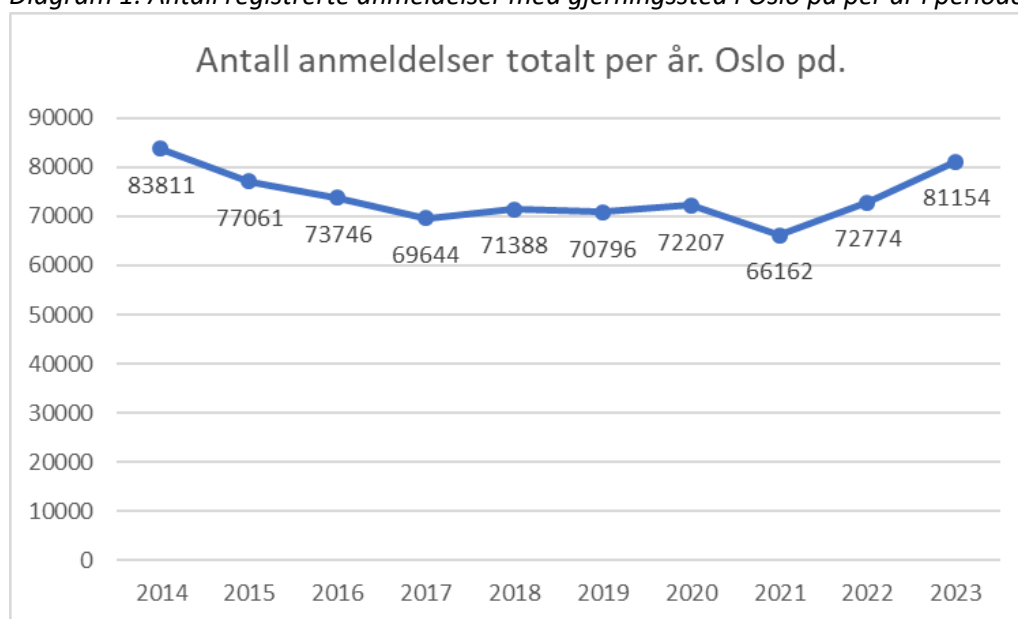
I politiet vurderes vanligvis flere av trinnene i anmeldelsestrappen som *positive*, slik som økt avdekking og anmeldelsesfrekvens, som innebærer et redusert mørketall for kriminalitet. Den samme normative vurderingen gjelder gjerne økning i anmeldelser som handler om å styrke svake gruppers posisjon. Mens rundt 40 % av den totale veksten i anmeldelser etter pandemien uttrykker en "negativ" og bekymringsfull reell vekst i lovbruddshandlinger, kan resten (60 %) betraktes som "positiv" der den omhandler politidistriktets intensiverte arbeid med å redusere mørketall og effektivisere saksbehandling/registrering, eller styrket bruk av rettslige virkemidler for beskyttelse mot krenkelsers.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

I 2022 og 2023 var det stor vekst i antall anmeldelser med gjerningssted i Oslo politidistrikt.¹ En reduksjon i pandemiperioden ble etterfulgt av en vekst på først 10 % i 2022 og deretter 12 % i 2023. Totalt 81 154 anmeldelser ble registrert med gjerningssted i Oslo politidistrikt i 2023, 15 % over snittet for prepandemiårene 2017-2019. I politidistriktet må man tilbake til 2014 for å finne et år med et høyere antall anmeldelser.² En så sterk økning utfordret troen man i 2022 hadde hatt på en "normalisering" til situasjonen før pandemien.

Diagram 1. Antall registrerte anmeldelser med gjerningssted i Oslo pd per år i perioden 2014-2023.

Vekst i anmeldelser tolkes lett som økning i faktiske lovbrudd, her kalt *Hypotese 0*, og forklaringene søkes gjerne i spesielle lokale forhold. Veksten er for så vidt i tråd med prediksjoner i politidistriktets strategiske Driveranalyse 2023-2027, men kom samtidig raskere enn antatt og kan være resultat av andre forhold. Mulige alternative forklaringer bør derfor kontrolleres for. Andre grunnlag for veksten kan kreve egne innsatser, kanskje motsatt av de som 0-hypotesen ville kreve.

Siden den usedvanlige veksten i anmeldelser i 2022 og 2023 har blitt erfart også i andre politidistrikt, vil den foreliggende analysen fra Oslo politidistrikt kunne ha distrikts-overgripende interesse for virksomhetsstyring og prioriteringer av innsats.

1.2 Oppdrag

Avsnitt for etterretningsanalyse ved FEE i Oslo politidistrikt har fått til oppdrag å utforske mulige forklaringer på veksten i antall anmeldelser i 2022 og/eller 2023. Foreliggende

¹ Se også Vedlegg 1.

² Liknende økning preger den nasjonale statistikken i 2022 og 2023. Se Vedlegg 2.

analyse tar utgangspunkt i det høye antallet anmeldelser i 2023, og utforsker grunnlaget for dette ved å sammenligne med året 2022 og snittet i antall anmeldelser i prepandemiårene 2017-2019.

Alternative forklaringer belyses og drøftes gjennom en såkalt **0-hypotese analyse**. Analysens mål er å undersøke hvor sterkt den intuitive hypotesen om reell vekst står. Analysen formulerer også alternative forklaringer, forankrer dem i data, og vurderer om de bidrar til å svekke eller falsifiserer den første 0-hypotesen. Alternative forklaringer kan eventuelt vise seg å ha lav forklaringskraft. På den måten gis det en tryggere grunn for en eventuell påstand om at anmeldt kriminalitet gjenspeiler en faktisk vekst i kriminaliteten.

Analysen er avgrenset til lovbruddskategoriene som sterkest drev fram veksten i anmeldelser i 2023 fra 2022 og fra prepandemiperioden. Dette gjaldt de 5 store lovbruddskategoriene *Vinningslovbrudd*, *Annen kriminalitet*, *Trafikklovbrudd*, *Vold* og *Skadeverk*. Anmeldelsene innenfor disse 5 kategoriene utgjorde til sammen 85 % av de 81 154 anmeldelsene med gjerningssted i Oslo politidistrikt i 2023. Særlig utviklingen i den omfangsrike vinningskriminalitet dro opp veksten totalt etter pandemien.

Tabell 1: Anmeldelser i utvalgte lovbruddskategorier og underkategorier i Oslo pd i 2023.

<i>Lovbruddskategori og underkategorier</i>	<i>Antall anm i 2023</i>	<i>Andel av anm total 2023 (81 154)</i>	<i>Vekst i antallet anm fra 2022-2023</i>	<i>Vekst i % fra 2022 til 2023</i>	<i>Vekst i % fra snittet i prepandemi til 2023</i>
Vinning	35 384	44 %	3 918	13 %	23 %
- Butikktyveri	7 089	9 %	1 585	29 %	25 %
- Tyveri fra person	9 976	12 %	455	5 %	17 %
- Annet tyveri bolig	4 712	6 %	1213	35 %	75 %
- Ran	569	1 %	212	59 %	47 %
Annen krim.	9 355	12 %	688	8 %	3 %
- Hensynsløs atferd og personforfølgelse	2 177	3 %	387	22 %	86 %
Trafikk	9 198	11 %	466	5 %	48 %
- Fart	2 218	3 %	106	5 %	355 %
Vold	7 996	10 %	430	6 %	9 %
- Fysisk vold	4 564	6 %	242	6 %	11 %
- Trusler	1 789	2 %	204	13 %	10 %
Skadeverk	7 235	9 %	2 103	41 %	55 %
- Skadev. på kjøretøy og transp.midler	5 057	6 %	1 622	47 %	83 %
Sum lovbruddskategorier over	69 168	85 %	7 605	12 %	23 %

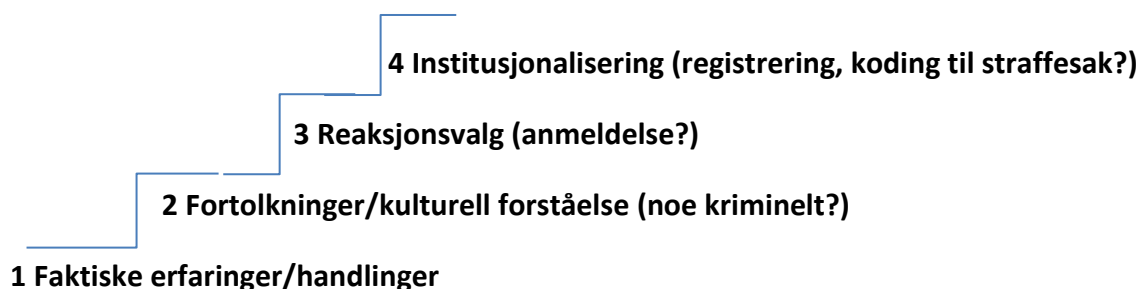
Ved utgangen av 2023 hadde anmeldelsene i de 5 lovbruddskategoriene økt med henholdsvis 13 %, 8 %, 5 %, 6 % og 41 % fra året før. Samlet utgjorde økningen 7 605 anmeldelser fra 2022 til 2023, som var *91 % av den totale veksten*. Fra snittet i prepandemiperioden (2017-2019) til 2023 var økningen i de 5 kategoriene på henholdsvis 23 %, 3%, 48 %, 9 % og 55 %. Tilsammen representerte denne veksten 13 153 anmeldelser, som på grunn av samtidig nedgang i anmeldte narkotikalovbrudd, var en større økning enn den totale veksten på 10 545 anmeldelser i denne perioden.³

Der det er mulig, belyses grunnlaget for veksten i hovedkategoriene gjennom dominerende underkategorier, eventuelt underkategorier som har hatt særlig stor vekst, eller som det har vært spesiell oppmerksomhet og bekymring knyttet til. For noen av dem kom veksten allerede i 2022, for andre i 2023. For noen underkategorier var anmeldelsestallene såpass små at de ikke påvirket den generelle veksten i betydelig grad.

1.3 Analysemodell

Systematiske vurderinger av andre forklaringer på veksten i anmeldelser enn 0-hypotesen (reelt flere lovbruddshandlinger), gjøres her med utgangspunkt i den såkalte *Anmeldelsestrappen*.⁴ Dette er en analysemodell som forutsetter at trender og bevegelser i kriminalstatistikken tilskrives endringer på ett eller flere av trinnene i prosessen fra at folk handler og interagerer, til at handlinger løftes ut av denne konteksten og inn i politiets straffesaksarbeid, og da registreres og kodes som lovbrudd. **Trinn 1** omhandler de *faktiske* handlinger, relasjoner og erfaringer i folks liv, som potensielt kan representere lovbrudd. **0-Hypotesen** omhandler dette trinnet, og antar at vekst i antallet *registrerte* lovbrudd speiler reell vekst i antall *erfarte/begåtte potensielle* lovbrudd.

Anmeldelsestrapp: Trinn fra erfarte hendelser til innregistrert anmeldelse

³ I 2023 var det vekst også i antall anmeldelser av Økonomisk kriminalitet og Seksuallovbrudd, skjønt mer beskjeden når man sammenligner med prepandemiperioden (hhv +4 % og 0%). Dette belyses ikke videre her.

⁴ Anmeldelsestrappen som analysemodell for systematisk gjennomgang av grunnlag for bevegelser i kriminalstatistikken, ble utviklet av strategisk analysegruppe ved Oslo politidistrikt rundt 2010, i forbindelse med flere større analyser av voldtekt. Den har senere vært anvendt i de fleste store analyser av kriminalstatistikk i politidistriktet.

Trinn 2-4 åpner rommet av alternative forklaringer, her betegnet samlet som **Hypotese 1**; at veksten i anmeldelser skyldes andre årsaker enn reell vekst i lovbruddshandlinger. Trinn 2-4 får fram spesifiserte grunner til at veksten *kan* skyldes noe annet enn reell vekst i kriminaliteten, herunder:

- **T2:** *Endret omfang av anmeldelser skyldes forandring i befolkningens og kontrollaktørers kulturelle forståelse og kognitive persepsjon. Det handler om et nytt "blikk" på de handlinger som erfares.*⁵ Ved endringer i kulturell persepsjonen og fenomenforståelse kan også toleransegrensen senkes, så handlinger ikke bare oppleves som uønskede og ubehagelige, men som illegitime og illegale, som f.eks. at 'slåsskamp' forstås og vurderes som 'vold'. Også "politiblikket" har betydning her.
- **T3:** *Endret omfang av anmeldelser skyldes forandring i befolkningens håndtering av, og respons på de handlinger de opplever som illegitime og illegale. Økning i anmeldelsestilbøyelighet gir samtidig et lavere "mørketall". Også her er politiets og andre kontrollinstansers tilbøyelighet til å opprette anmeldelse av betydning.*
- **T4:** *Endret omfang av anmeldelser skyldes forandring i interne juridiske, teknologiske og organisatoriske premisser i straffesaksbehandlingen, herunder endringer i interne rutiner for registrering og koding av innmeldte ugjerninger som straffesak. Nye juridiske bestemmelser og koder, digitalisering og kapasitetspress er sentrale tema. Slikt kan f.eks. skape "bunkevis" registrering og forskyve registreringstidspunkt for folks innmeldte erfaringer, som igjen kan påvirke statistikken over antallet anmeldelser i en periode, men uten at det gjenspeiler faktisk utvikling i kriminaliteten denne perioden.*

Forklaringer på forskjellige trinn i anmeldelsestrappen under Hypotese 1, utelukker ikke hverandre. De kan også komme samtidig med reelle vekst i potensielle lovbruddshandlinger, altså 0-hypotesen.

Det kan også foreligge påvirkning mellom trinnene og såkalte *feedback-loops* mellom dem.⁶ En vekst i anmeldelser av en type lovbrudd grunnet ekstra innsats fra kontroll-aktører, enten det er politi, vektere eller andre, kan f.eks. gi mer offentlig medieoppmerksomhet om en type lovbrudd, som igjen kan styrke folks og kontroll-aktørers bevissthet om problemet, deres vaksomhet og tilbøyelighet til å "se" og responderes på slike lovbrudd med anmeldelse, slik at enda flere registreres og kodes som dette aktuelle lovbruddet.

⁵ For politiet har Trinn 2 blitt beskrevet som "politiblikket, et vurderende og kategoriserende blikk på omverdenen ut fra ansvaret for å forebygge og bekjempe brudd på straffeloven. Tilsvarende har feltarbeideres betraktningsmåte overfor klienter blitt beskrevet som "bekymringsblikket" (se f.eks. Finstad (2013) Politiblikket, Pax forlag og Henningsen, E. (2009): Bekymringsblikket, Tidsskrift for ungdomsforskning, 9 (2): 3-23.

⁶ For mer om feedback loops, se Sætre, M. & Grytdahl, V. (2012): *Voldtekt i den globale byen 2011: Anmeldelser og medieoppslag*. Oslo politidistrikt.

Fra tidligere er det kjent at endringer i kulturell forståelse og praktiske reaksjoner i blant annet vekterselskap og kollektivtransportfirmaer, påvirker antall registrerte vinningslovbrudd (butikktyveri) og skadeverk (tagging).⁷ Endring i fortolkning og håndtering av utfordringer innen skole, barnevern, helsetjenesten, krisesentre, skatteetaten, osv. har lignende effekter, det samme gjelder for forståelse og metodeendringer i politiet selv. Teknologi påvirker også, blant annet økende muligheten for digital anmeldelse som kan senke folks terskel mot å anmelde.

I analysen nedenfor presenteres data innhent om endringsprosesser på hvert av trinnene i anmeldelsestrappen. Forklaringskraft knyttet til de ulike trinnene vurderes ut fra faglige diskusjoner og rasjonell dømmekraft. Både substansielt innhold og troverdighet ved data inngår i vurderingen. Data er stort sett kvalitative og forklaringskraft kan da ikke graderes langs en kvantitativ skala annet enn billedlig og antydningvis:

- 1= Svak forklaringskraft (rundt <20 % av vekst forklart)
- 2= Middels forklaringskraft (rundt 20-50 % av veksten forklart)
- 3= Sterk forklaringskraft (rundt >50 % av veksten forklart)

1.4 Metode

Analysen baserer seg på **statistikk** fra Strasak over anmeldt kriminalitet, primært basert på JUS063. Egne søk i PAL Strasak har blitt gjort for å identifisere vekst og utvikling i avgrensede kategorier av lovbrudd, blant annet for voldsanmeldelser med gjerningssted på skoler.

I tillegg ble det tatt **ekspertintervjuer**, her beskrevet som "kilder".⁸ Intervjuene er av politiansatte samt ansatte i relevante yrker og næringer, blant annet i dagligvarehandel, butikkjeder, vekterbransje, forsikringsbransje, transportfirmaer og utdanningssektoren. Det er hentet inn noe informasjon fra Indicia. Blant politiansatte er kildene fra ulike funksjoner, som samfunns- og næringslivskontakt, forebyggende tjeneste, patruljevirkosomhet, etterretning og analyse, straffesaksinntak og påtale.

Et begrenset antall personer er intervjuet. Deres syn og erfaringer er ikke nødvendigvis representative.⁹ Deres spesielle posisjon gjør dem likevel verdifulle for å få empirisk forankring for de mulige forklaringer på veksten i anmeldelser. Det må samtidig presiseres at et bredere datagrunnlag vil kunne forandre beskrivelsene og vurderingene i den foreliggende analysen. Konklusjonene som trekkes om årsaker til veksten i anmeldelser 2022 og 2023 er *tentative*. De kan forandres med "tyngre" undersøkelser.

⁷ For noen år tilbake fikk det f.eks. store utslag på statistikken at et reklamefirma endret anmeldelsespraksis overfor tagging i det offentlige rom fra å anmelde alle tagger, til ikke å anmelde problemet i det hele tatt.

⁸ "Kilder" brukes her for det som innen samfunnsvitenskapelig metode kalles "informanter". Valget av begrepet kilde er tatt for ikke å forveksles dem med informanter i betydningen gitt i kriminaletterretningens tradisjonelle vokabular.

⁹ Av personvern hensyn oppgis kun posisjon, ikke navn eller antall kilder.

2 Resultat

2.1 Vinning

Det ble anmeldt 35 384 vinningslovbrudd med gjerningssted i Oslo politidistrikt i 2023, en økning på 13 % fra 2022 og 23 % fra snittet i prepandemiperioden 2017-2019. For vinningslovbrudd med barn- og unge (10-17 år) registrert som mistenkt/siktet var økningen enda høyere, på 62 % fra 2022 og 26 % fra prepandemien. Utviklingen var forskjellig for de ulike undertyper av vinningslovbrudd. Nedenfor gjennomgås først mulige forklaringer bak veksten i anmeldte *butikktyverier*, etterfulgt av en samlet belysning av veksten i *tyveri fra person*, *"annet tyver fra bolig"* (bod, garasje mm) og av *ran* – samlet under begrepet *"Pritvattyverier"*.

Viktige kilder til informasjon om veksten i vinningskriminalitet er intervjuer med representanter fra forsikringsbransjen, vekterbransjen og fra flere avdelinger i Oslo politidistrikt, blant annet samfunns- og næringslivskontakter, patruljer og straffesaksinntak.

2.1.1 Butikktyveri

Antallet politianmeldte butikktyverier i Oslo politidistrikt i 2023 var 7 089, opp 29 % fra 2022 og 25 % fra snittet i de tre prepandemiårene 2017-2019. For anmeldte butikktyverier med unge mistenkte/siktede (10-17 år) var økningen på 51 % fra 2022 og 32 % fra prepandemiårene. Informasjon tyder på at deler av økningen kan være reell, men også at andre årsaker kan ligge til grunn for økningen.

T 1: Reell vekst?

Fra årsskiftet 2023- 2024 mottok politiet meldinger fra næringslivsaktører på øst- og sørlandslandsområdet om det de betegnet som "bølger" av vinningskriminalitet, angivelig begått av bander fra Øst-Europa. Enkelte rapporterte om erfaringer med slike mobile vinningskriminelle opptil flere ganger ukentlig. I noen tilfeller kom samme bande tilbake gjentatte ganger. De framstod som profesjonelle og kunne stjele for titusener av kroner på få minutter. De virket trent på å omgå alarmsystemer og avlede oppmerksomheten. Bandene hadde, ifølge kildene, *utvilsomt* medførte økning i tyverier.

Kilder fra næringer i Oslo-området handlingsentrum opplevde imidlertid ikke østeuropeiske bander som et økende problem. I større grad syntes *barn og unge* mer aktive innen tyveri, ikke minst av klær, hygiene- og sminkeprodukter. Ofte handlet dette om unge fra familier med god økonomi, som i utgangspunktet ikke manglet noe. Flere fortalte om såkalte Challenge-videoer og mente at Tik Tok og andre sosiale medier hadde spilt en rolle i økningen av slike butikktyverier. De fortalte at det deles "oppskrifter" på tyverimodus og formidles et budskap om at risikoen for å avsløres er liten og konsekvensene få, dersom de likevel skulle bli oppdaget og anmeldt. Kilder mente dette har bidratt til å "normalisere" tyveri og hærverk blant unge, slik at barrierene mot å begå tyveri var svekket. De siktet

særlig til aldersgruppen 10-14 år, som de mener opplever et stort kjøpepress. Veksten i tyveri det siste året framstod for næringslivskildene å særlig gjelde denne gruppen, selv om de presiserte at de fremdeles hadde registrert flest gjerningspersoner mellom 30-39 år. Politiets anmeldelsestall bekrefter en sterk vekst (+54 %) i anmeldte butikktysterier med mistenkt/siktet under 15 år fra 2022 til 2023, men veksten var like sterk i gruppen 15-17 år.

Flere av kildene i og tilknyttet handelsnæringen mente dyrtid var en driver i det de opplevde som en reell økning i butikktysteri. Ved en dagligvarebutikk i bysentrum, mente kilden at tyvene nå representerte en bredere del av befolkningen enn tidligere. Selvbetjeningskassene ble i økende grad benyttet for å stikke unna varer. Også en detaljhandel som omsatte ulike typer av elektroniske produkter, vektla dyrtid og økning i tyveri blant "vanlige" kunder. Begge understreket samtidig at rusmisbrukere og andre sårbare fremdeles var de mest aktive tyvene i deres butikker. De funderte på om priser og tilbud på narkotikamarkedet nå var i endring eller under press, siden de opplevde stemningen mer amper i rusmiljøet og tyveriene mer intense.

T2: Endret fortolkning, bevissthet og "blikk"?

Innen handelsnæringen var det kilder som ikke delte opplevelsen av reell økning i butikktysteri. En ansatt selger av luksus forbruksvarer på et kjøpesenter i Oslo sentrum, pekte på endret bevissthet og avdekkingsvirksomhet, ikke minst blant vekterne. Ifølge vedkommende hadde det vært et bytte i vaktsselskap etter pandemien og det nye firmaet var *"mye mer aktive og 'på' enn de som var her før."* Det var også endringer i varesortimentet i visse store butikkjeder, som hadde fått et større utvalg av dyre produkter, og med dette kom også bedre sikring av varene med alarmer og kameraovervåking. Spesielt gjaldt dette dyre sminke- og skjønnhetsprodukter. Det hadde gjort kontrollen høyere prioritert og bredere innrettet, som i sin tur også medført generelt mer vaksomme og årvåkne ansatte. Flere kjeder og utsalgssteder fortalte at økt kontroll av verdier hadde medført at flere butikktysterier ble oppdaget, ikke minst flere tyverier begått av jenter.

T3: Endret reaksjonsvalg/anmeldeshyppighet?

Skjerpet kontroll og vaksomhet ga også økt anmeldeshyppighet. Vektorselskap fortalt at de nå *"anmelder alle"* som tas for tyveri, uansett hva som ble stjålet og vedkommendes kjønn, alder og bakgrunn. Tidligere hadde dette vært mer nyanserte reaksjoner, men det var uklart når endringen oppstod.

Det ble pekt på at utdanningen av vektere var blitt endret i løpet av de siste årene, og dette skjedde omtrent samtidig med pandemiens betydelige innvirkning både på folks handlemønstre og bransjenes bruk av vektere. De siste årene hadde enkelte kjeder hatt økt innleie og bruk av sivile vektere utenom etablerte kontrollordninger. Alt kan ha påvirket kontrollen og reaksjonsmønstre overfor avdekkede tyverier. Kilder mente at dette spesielt kunne ha gitt økning i anmeldelser av butikktysteri begått av barn og unge.

Det ble også pekt på at selve *opplevelsen* av økning i butikktyster, enten det kom av medieoppslag eller bransjenes egne erfaringer med utenlandske bander, ungdommer eller andre grupper, kan ha innvirket på anmeldelsesfrekvensen. Slik opplevelse gir i seg selv større bevissthet og motivasjon til å politianmelde tyverier.

Kildene fra handelsnæringen og vekterbransjen så fram de nye digitale løsningene for anmeldelse av butikktyster, som politiet arbeider med. De poengterte at politiet da må forvente ytterligere vekst i anmeldt vinningskriminalitet.

T4: Ny institusjonaliseringspraksis (registrering, koding)?

Vekterbransjens kilder fortalte at de har systemer for å inngi anmeldelser av butikktyster på mest mulig kostnadseffektiv måte. Samarbeidet med politiets samfunns- og næringslivskontakter oppleves som styrket, og har medført forenklinger i anmeldelsesrutinene. Mange fyller ut skjemaer fortløpende på tyveriene som avdekkes, samler disse opp over et visst tidsrom, og leverer dem dernest inn bunkevis til politiet. I politiet kan bunken så bli liggende før de registreres, avhengig av kapasitet.

Ved begynnelsen av året 2024 skal politidistriktet ha vært relativt ajour med føringene av anmeldte butikktyster, til dels som resultat av en særskilt innsats med etter-registrering i 2023 – også av innmeldte tyverier med gjerningstidspunkt i 2022. Konsekvensen var at det i 2023 ble etter-registrert 1 854 anmeldelser av butikktyster med gjerningsdato i 2022. Dette var imidlertid relativt likt med antallet etterregistreringer i 2022 av tyverier fra året før. Økningen i antallet anmeldte butikktyster i 2023 synes derfor ikke å kunne forklares med innsatsen for å bygge ned restanser fra 2022. Derimot viser statistikken ved utgangen av mai 2024 at man i løpet av 2023 nådde å registrere inn en større andel av butikktyster enn i året før, slik at et lavere antall anmeldelser ble overført fra 2023 for etterregistrering i 2024. Det lavere antallet overføringer av anmeldelser i 2023 (-759) enn i 2022 for etterregistreringer det påfølgende året, forklarer 48 % av veksten i anmeldte butikktyster fra 2022 til 2023.

Tabell 2. Tyveri fra butikk 2023: Innhold og grad av forklaringskraft ved trinn i anmeldelsestrappen.

Tyveri fra butikk	Forklaringskraft (1-3)	Trinn i Anmeldelsestrapp med vurdering av forklaringskraft
Hypotese 0 (reell vekst)	2	T-1: Veksten i anmeldt butikktyster bekreftes ved at næringer har erfart vekst i unge som begår butikktyster, særlig unge jenter, men også blant rusmisbrukere og alminnelige folk med anstrengt økonomi. Opplevelsen av vekst kan samtidig stimuleres av endringer i de andre trinnene og er derfor noe usikker. <i>Forklaringskraft: 2</i>
Hypotese 1	3	T-2: Tiden etter pandemien var preget av store utskiftninger og endringer på vektersiden og i deres kontroll- og anmeldelsespraksis. De oppleves av visse næringer som mer intense og "mer på", mindre

(andre årsaker)	differensierende og lydhøre for variasjoner i bakgrunn og intensjon bak tyveriet. <i>Forklaringskraft: 2</i> T-3: Utskiftninger i vektorbransjen og omlegging av praksisen medførte høyere anmeldelsestilbøyelighet. <i>Forklaringskraft: 2</i> T-4: Politidistriktet hadde høyere registreringsfrekvens og skjøv færre anmeldelser over til påfølgende år (2024) enn i tidligere år. Denne ekstra innsatsen i registreringer i 2023 forklarer halvparten av veksten i anmeldte butikkyverier fra 2022. <i>Forklaringskraft: 3</i>
------------------------	--

2.1.2 Privattyverier: Tyveri fra person, "annet tyveri bolig" og ran

Økningen i registrerte vinningslovbrudd i Oslo politidistrikt 2023 omhandlet også privattyverier i form av *tyveri fra person*, "*annet tyveri fra bolig*" samt *ran*, totalt henholdsvis 9 976, 4 712 og 569 anmeldelser.

Antallet *tyveri fra person* økte med 17 % fra snittet i prepandemiperioden og lå høyere enn noen av de foregående 8 årene, også høyere enn 2019 (8 810) som var det forrige toppåret. Antallet anmeldelser lå høyt gjennom hele året 2023.

Anmeldelsene av *annet tyveri fra bolig*¹⁰ økte med 75 % fra snittet i prepandemiperioden og var det høyeste antallet det siste 10 år. Antallet anmeldelser lå høyt gjennom hele året sammenlignet med tidligere år, men var spesielt høyt fra juli av. En nærmere undersøkelse viste at veksten spesielt omhandlet statistikkgruppen "*tyveri fra bod, garasje, areal tilhørende bolig/hytte*",¹¹ som steg med 38 % fra 2022 og hele 96 % fra prepandemi.

Antall anmeldelser av *ran* i 2023 var 569, en økning på 47 % fra snittet i prepandemiperioden. Fra 2022 til 2023 var økningen på 59 %. Man må tilbake til rekordåret 2014 for å finne et tilnærmet likt antall (557). Økningen i 2023 startet i mai og holdt seg ut året. For ran med mistenkt/siktet under 18 år (142) økte antallet med 53 % fra prepandemiperioden.

T1: Reell vekst?

Fra forsikringsbransjen ble det i 2023 rapportert om kraftig økning i meldte tap av gjenstander fra person og fra bolig, men også økning i forsikringssvindel med falske meldinger om tapte gjenstander.¹² Økningen i meldte tap gjaldt ikke minst bil-deler som

¹⁰ "Annet tyveri fra bolig" er en samlekategori med diverse statistikkgrupper (statistikkgrupper: 0905, 0906, 0907, 0922, 0923) for å holde disse adskilt fra den store kategorien "Grovt tyveri fra bolig".

¹¹ Statistikkgruppe 0907

¹² Se Finans Norge: Svikstatistikk for avdekkede saker i 2023, <https://www.finansnorge.no/siteassets/statistikk-og-analyse/forsikringssvindel/forsikringssvindel-i-norge-i-2023.pdf>. Også Finanstilsynets svindelstatistikk for 2023 viste en betydelig økning i svindel fra bankene, fra et samlet tap på 610 millioner kroner i 2022 til 930 millioner i 2023.

speil, dekk, felger og gjenstander inni biler (f.eks. bagasje), - ting som typisk stjeles fra bod og garasje og inkluderes i statistikkgruppen "tyveri fra bod, garasje, areal tilhørende bolig/hytte". Forsikringsbransjens kilder fortalte at det var blitt sporet bildeler til lagre i Øst-Europa, og for dem virket kriminelle organisasjoner ansvarlige for noe av veksten i tyverier.

Kilder pekte på at dagens dyrtid har kommet etter en periode der folk hadde råd til dyrt utstyr og luksus-varer. Dette kan ha gitt en situasjon der privateide varer av høy verdi er utbredt, samtidig som flere i befolkningen har blitt motivert til å stjele (eller rane) disse for videre omsetning på illegale og grå markeder.

Jo dyrere varene er, desto mer fristet kan noen bli til også å melde inn *falske* tap til forsikringsseksapene for på den måten å få utbetalt erstatningspenger. Slike forsikringsbedragerier ble beskrevet som en "enkel" måte å tilegne seg penger i en krisesituasjon. Bransjen forventet fortsatt økning i både ekte og falske tapsmeldinger, spesielt flere meldinger om tapte mobiltelefoner, der nye typer har svært høy verdi.

T2: Endret fortolkning, bevissthet og "blikk"?

Kilder i forsikringsbransjen pekte på at folks bevissthet om gjenstanders verdi kan ha blitt endret nå som mange har problemer med dyrtid. Økende økonomisk nøysomhet kan ha senket terskelen for hva folk opplever som et tap og velger å melde inn. Spesielt kan det ha gitt flere tapsmeldinger av gjenstander med lave verdier. Når folks økonomiske situasjon og forventninger forandres, kan det også ha påvirket deres samvittighet og moralske terskel mot selv å begå ran, tyverier og svindel.

Slik forsikringsbransjen så det, har dyrtid og store økonomiske endringer kommet samtidig med at det har blitt teknisk lettere å melde tap inn til forsikringsselskapene, også falske meldinger. Ofte trengs det bare skjermbilde av gjenstanden som dokumentasjon. Lite forhindrer da den enkelte fra å oppgi uriktige opplysninger. Til sammen forandrer det både intensjonsgrunnlaget og evnen til å begå ran, tyverier og forsikringsbedragerier.

T3: Endret reaksjonsvalg/anmeldeshyppighet?

Forsikringsseksapenes krav om politianmeldelse av stjålet/ranet gjenstand har vært uendret de siste årene, fortalte kilder i bransjen. Økning i anmeldt vinningskriminalitet 2023 var trolig ikke resultat av endringer i bransjens krav. Fra forsikringsnæringen antas det heller at vekst i 2023 gjenspeiler økt svindel og flere *falske* politianmeldelser av tyveri fra person og bolig. Rapporten fra Finans Norge som dokumenterte rekord-mye forsikringssvindel i 2023, fortalte at bedrageriene blant annet gjaldt tyveri av bilutstyr, mobiltelefoner, sykler, men også av

dyre luksusvarer av typen Louis Vuitton-vesker, smykker eller elektronikk, m.m.¹³ Noe av den statistiske økningen i politianmeldte tyverier i 2023 kan trolig tilskrives flere slike falske anmeldelser.

Slik kilder i forsikringsbransjen har erfarte det, virket det også som om anmeldelsesviljen har tiltatt med økende automatisering og digitalisering av melderutiner både hos forsikringsselskap og politi. De mente mørketallet vokste de årene politiet hadde få store politidistrikt og samtidig et begrenset antall lensmannskontorer med korte åpningstider. Muligheten for digitale anmeldelser virket da svært forenklede, og dette styrket motivasjonen til å anmelde. De selvadministrerte digitale anmeldelsene har trolig gitt mest utslag i politianmeldelser som gjelder tyveri av gjenstander med begrenset verdi, som man tidligere ikke ville tatt seg bryet med å anmelde.

Politiets anmeldelsesstatistikk understøtter at digitalanmeldelser har virket sterkt inn på vinningsanmeldelsene, blant annet ved at anmeldelsene av annet tyveri fra bolig økte sterkt og lineært fra 137 i snitt i prepandemiårene til 4 020 i 2023. Anmeldelser av tyveri fra person økte fra 5 473 i snitt i prepandemien til 7 558 i 2023. Trolig omhandlet denne veksten også tyverier som ikke ville blitt anmeldt uten muligheten til digitalanmeldelse. Det er ikke kjent hvor stor del av veksten i vinningsanmeldelser slike "nye" digitalanmeldelser representerer.

Ran er alvorlig vinningskriminalitet som inkluderer personangrep eller trussel om dette. Veksten i anmeldte ran 2023 gjenspeiler trolig i mindre grad falske anmeldelser. En gjennomgang av ransanmeldelsene ved utgangen av 2. tertial 2023 viste imidlertid at den digitale portalen ofte benyttes for anmeldelse av mindre alvorlige ran. Veksten kan derfor i noen grad være resultat av høyere anmeldeshyppighet/lavere mørketall for slike ran.¹⁴

T4: Ny institusjonaliseringspraksis (registrering, koding)?

Kilder i forsikringsselskap mente at også deres "automatisering" og "digitalisering" av meldingsrutiner kan ha påvirket antallet anmeldelser. Det ikke bare forenklet meldingssystemet, men gjort meldeprosessen anonymisert. Meldinger levers nå uten kontakt og kommunikasjon mellom mennesker. Kildene påpekte at når privatpersoner ikke blir konfrontert med manuell kontroll, kritiske spørsmål eller myndighetsblikk kan det fremme svindel og falske tapsmeldinger. Veksten i forsikringssvindel og eventuelt i falske anmeldelser, kan være forbundet med mer anonymiserte meldingssystemer i både forsikringsselskaper og politiet samtidig.

¹³ Se Finans Norge: Svikstatistikk for avdekkede saker i 2023, <https://www.finansnorge.no/siteassets/statistikk-og-analyse/forsikringssvindel/forsikringssvindel-i-norge-i-2023.pdf>. Også Finanstilsynets svindelstatistikk for 2023 viste en betydelig økning i svindel fra bankene, fra et samlet tap på 610 millioner kroner i 2022 til 930 millioner i 2023.

¹⁴ Det dreide seg om ran av dressjakke, caps, sportsbag o.l., som ble anmeldt som tyveri, men der trusler og vold framkom i beskrivelsen av hendelsesforløpet og gjorde lovbruddet til ran mer enn tyveri. Se; Sætre, M. Hofseth, C. & Kjenn, B.L. (2023): *Ran i Oslo politidistrikt 2023 (til og med august)*, Oslo politidistrikt

En gjennomgang av antall etterregistreringer i 2023 av politianmeldte tyverier og ran med gjenningsdato fra 2022, viste at antallet samlet sett var høyere dette året enn i 2022. Det var imidlertid bare for lovbruddstypen *tyveri fra person* at antallet etterregistreringer i 2023 (351) var vesentlig over antallet i 2022 (193). Det var samtidig en liten nedgang i antallet anmeldelser som ble "skjøvet" over fra 2023 til 2024 for inn-registrering. Samlet ser det ut til at rundt 20 % av økningen i antallet anmeldelser av tyveri fra person fra 2022 til 2023 tilskrives politidistriktets egen saksbehandling og innsats med å nedarbeide registrerings-restanser fra året før.

Tabell 3. *Privattyverier (tyveri fra person, "annet tyveri bolig" og ran) 2023: Innhold og grad av forklaringskraft ved trinn i anmeldelsestrappen.*

	Forklaringskraft (1-3)	Trinn i Anmeldelsestrapp med vurdering av forklaringskraft
Hypotese 0 (reell vekst)	2	<p>T-1: Vekst i 2023 i anmeldt tyveri fra person, fra annen bolig og ran, understøttes av økning også i meldte tap til forsikringsbransjen, indikerer en reell økning. Forsikringsbransjen hadde imidlertid også et rekordhøyt omfang av svindel/bedrageri i 2023, og det er usikkert hvor mye av veksten som skyldes dette. For ran er veksten trolig reell. <i>Forklaringskraft: 2/3</i></p> <p>Dyrtid og anstrengt økonomi kan ha stimulert til reell vekst i tyverier, spesielt når dyrtid oppstår etter flerårig økonomisk vekst der mange besitter store verdier som lett kan stjeles, og mange fremdeles har forventninger om en høy levestandard. <i>Forklaringskraft: 2</i></p>
Hypotese 1 (andre årsaker)	3	<p>T-2: Dyrtid og større økonomisk nøysomhet kan ha utvidet hva folk verdsetter av egne gjenstander og eiendom, som også kan gjøre opplevelsen av tap større ved tyveri. <i>Forklaringskraft: 2</i></p> <p>T-3: Utvidet nøysomhet og verdsettelse av verdier, kan senke terskelen for hva folk tar seg bryet med å søke erstatning for og politianmelde. Dette reduserer mørketall/øker anmeldelsesfrekvensen, spesielt for tyveri av gjenstander med lav verdi. <i>Forklaringskraft: 2</i></p> <p>Digitalisering av meldingsprosessen som del av teknologisk automatisering, kan ha styrket anmeldelsesfrekvensen og senket mørketall for tyveri av små verdier, i noen grad gjelder dette også for ran. Kontaktløshet/anonymitet som følger med automatiseringen kan samtidig ha senket terskelen for falske anmeldelser og økt omfanget av falske anmeldelser av tyveri – da mest slike som gjelder av store verdier. <i>Forklaringskraft: 3</i></p> <p>T-4: Rundt 20 -30 % av veksten i tyveri fra person tilskrives politidistriktets egen registreringspraksis og innsats for å nedarbeide registrerings-restanser fra 2022 og hindre forskyvelser til 2024. <i>Forklaringskraft: 3</i></p>

2.2 "Annen kriminalitet"

I 2023 ble det registrert 9 355 anmeldelser av såkalt Annen kriminalitet, som var 8 % opp fra 2022, men bare 3 % flere enn snittet i prepandemien. Til grunn for veksten lå spesielt et økende antall anmeldelser av *hensynsløs adferd og alvorlig personforfølgelse*, som økte med 22 % fra 1 790 anmeldelser i 2022 – og med 86 % fra 1 168 anmeldelser i snitt under prepandemien – til 2 177 anmeldelsene i 2023. Dette var det høyeste antallet anmeldelser av hensynsløs adferd (og alvorlig personforfølgelse) i løpet av det siste 10-året.

T1: Reell vekst?

I politidistriktets Driveranalyse for 2023-2027 vises det til en polykrise i samfunnsstrukturer og kulturen, som gjennom flere mekanismer forventes å gi sosial uro, psykisk ubalanse og aggresjon som også kan medføre mer hensynsløs adferd.¹⁵ Hva som før dette kan ha gitt reell økning i hensynsløs adferd er usikkert. Mer bruk av digital kommunikasjon under pandemiårene kunne gi grunnlag for å anta at veksten i anmeldt hensynsløs atferd omhandlet mer krenkelser i digital kommunikasjon. En gjennomgang av anmeldelsene viste imidlertid at økningen i hensynsløs adferd de seneste årene *ikke* gjaldt nett-kommunikasjon. Selv om det i absolutte tall ble anmeldt noen flere slike, var det under prepandemiårene 2017-2019 i snitt 21 % av anmeldelsene som omhandlet hensynsløshet på nett, mens andelen i 2023 var redusert til 16 %.

Veksten i anmeldelser av hensynsløs adferd kan imidlertid ses i sammenheng med utviklingen i anmeldelser som gjelder *hatefulle ytringer og trusler* (jfr Vold), som rent adferdsmessig er beslektet. Samtidig økning i alle disse kan tolkes som en indikasjon på en generell forråing av konfliktfylt samhandling mellom folk. Muligens kan dette være tidlige tegn på økende utrygghet, uro og kulturell splittelse under polykrisen, som allerede kan ha virket destruktivt inn på samhandel og kommunikasjon.¹⁶

T2: Endret fortolkning, bevissthet og "blikk"?

Økningen kan også uttrykke endret syn og lavere toleranseterskel overfor krenkelser. Når økningen i anmeldt hensynsløs adferd har foregått gradvis siden 2014 kan det indikere en

¹⁵ Om forbindelse mellom pandemi og psykisk helse, se f.eks. https://www.forskning.no/arbeidsliv-nav-partner/hoyt-sykefravaer-etter-pandemien-skyldes-psykiske-lidelser-og-luftveissykdommer/2378403?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR3SI7P4qdBlxhVh83V-crv2eOYJICovIPG7HaiLgVZ_lkDL_WKV6NUq1xQ_aem_PK88dISC0VvUAMLBd4zTiA

¹⁶ Se også politidistriktets: Driveranalyse for 2023-2027. Avsnitt for etterretningsanalyse. Oslo Politidistrikt.

mer langvarig utvikling av kulturell sensitivitet. Betegnelser som 'woke' og 'politisk korrekthet' refererer til en kulturell prosess i det liberale samfunnet med støtte til utsatte grupper og gradvis lavere toleranseterskel overfor fornærmelser, diskriminerende og stigmatiserende kommunikasjon.¹⁷ Den betydelige økningen på 22 % fra 2022 til 2023 lar seg likevel ikke forklare med slike *gradvise* trender. Avvikende erfaringer de senest årene, med pandemi og isolasjon under smittevernregimet i 2020 og 2021, kan ha gitt større varhet mellom folk, med mer utrygghet og mistro. Det samme kan ha vært reaksjoner på terrorhendelsen under Pride-arrangementet i 2022 og den labile sikkerhetssituasjonen etter krigsutbrudd i Ukraina og på Gaza.

T3: Endret reaksjonsvalg/ anmeldeshyppighet?

Større utrygghet medfører potensielt også utvidet bruk av det strafferettslige apparatet som reaksjon på krenkelser. Pandemi, terror, krig, ekstremvær og en sammensatt polykrise kan ha medført ikke bare større sensitivitet mellom folk, men også en sterkere tendens til å lene seg på statens myndighetsutøvelse for å få løsning på konflikter og opplevde personangrep. En samtidig økning i anmeldelser i de beslektede lovbruddene hensynsløs adferd, hatefulle ytringer og trusler kan tolkes som utslag av nettopp en bredere bruk av strafferettslige strategier i møte med motstand, som kan ha bidratt til vekst i antall anmeldelser. Det kan også ha foregått en bevisst kampanje om å politianmelde opplevde krenkelser, men dette er ikke dokumentert.¹⁸

Bedre mulighet til forenkling av anmeldelsespraksisen ved digitale anmeldelser kan også ha virket stimulerende på anmeldelsestilbøyeligheten overfor ubehagelige og hatefulle relasjoner. I 2017 var det 0 anmeldelser av hensynsløs adferd via digitale flater, i 2018 var det 1, og i 2023 hadde antallet økt til 58 anmeldelser. Dette er likevel ikke nok til å forklare den totale økningen i 2023 på hele 1 009 anmeldelser fra snittet i prepandemien eller på 387 anmeldelser fra 2022.

T4: Ny institusjonaliseringspraksis (registrering, koding)?

Intervjuer internt i politidistriktet antydte at kodingspraksis kunne ha relevans for å forstå økningen i anmeldelsene som gjaldt hensynsløs adferd. Selv om det er juridiske grenser mellom hensynsløs adferd, hatefulle ytringer og trusler, kan problemfylte relasjoner mellom folk være sammensatte og mangetydige. Dette gir et tolkningsrom i koding av hendelsen

¹⁷ Se også kapitlet om Vold, der en lengre kulturell tendens til styrket sensitivitet for "krenkelser" beskrives mer utfyllende.

¹⁸ Hatkriminalitet og anmeldelser av dette kan være forbundet med Pride-terror i 2022 som en ettervirkning, og med opplevd antisemittisme etter Israels krigføring på Gaza som svar på Hamas angrep 7.oktober 2023. Mønsteret i anmeldelser av hatefulle ytringer gjennom året 2023 støtter imidlertid ikke opp under dette, da det høyeste nivået på anmeldelser var i september 2023, med gradvis nedgang i månedene etter.

som lovbrudd. En mulig forklaring på veksten i anmeldelser av hensynsløs adferd i 2023 er at den tilskrives en utvidelse av de relasjoner og konflikter paragrafen brukes overfor, slik at den fanger et bredere sett av krenkelser og personangrep mellom folk enn tidligere.

Den kognitive forståelsen kan påvirke også etterforskning og påtalearbeidet – bevisst eller ubevisst. Muligens kjenner ansatte i politidistriktet på situasjonen med knappe ressurser og presset kapasitet i politidistriktet. Siden koden hensynsløs adferd åpner for forelegg som reaksjon, som relativt sett er lite kostnadskrevende, kan den særlige veksten i anmeldelser kodet som hensynsløs adferd muligens gjenspeiler en økt tilbøyelighet til å tolke krenkelser på denne måten. Politidistriktets egen saksbehandling forklarer i såfall noe av veksten i anmeldelser av hensynsløs adferd i 2023, selv om dette ikke kan forklare den samlede veksten i både hensynsløs adferd, hatytringer og trusler.

Tabell 4. Hensynsløs atferd og personforfølgelse 2023: Innhold og grad av forklaringskraft ved trinn i anmeldelsestrapp.

	Forklaringskraft (1-3)	Trinn i Anmeldelsestrapp med vurdering av forklaringskraft
Hypotese 0 (reell vekst)	2	T-1: Veksten i annen kriminalitet tilskrives flere anmeldelser av hensynsløs adferd 2023. En samtidig økning i anmeldelser av beslektede lovbrudd som trusler og hatefulle ytringer kan indikere reell økning og råere kommunikasjon og samhandel, men også større sensitivitet for krenkelser. Begge deler kan være konsekvens av økt utrygghet og frykt i forbindelse med pandemi og polykrise. <i>Forklaringskraft: 2</i>
Hypotese 1 (andre årsaker)	3	<p>T-2: En langvarig trend i liberale samfunn med økt kulturell sensitivitet for krenkelser og rettighetskamper, kan gradvis ha utvidet opplevelsen av hensynsløs adferd. Særskilte hendelser de siste par årene, som pandemi, terrorhendelse og krig, kan ha økt sensitiviteten særlig i årene etter pandemien. <i>Forklaringskraft: 2</i></p> <p>T-3: Økt sensitivitet og utvidet opplevelse av urettferdig, krenkende og hensynsløs adferd kan ha stimulert anmeldelsestilbøyeligheten. Det kan også ha foregått bevisste påvirkningskampanjer for å anmelde krenkelser i tilknytning til rettighetskamper som en måte å synliggjøre urett og trusler mot utsatte grupper. <i>Forklaringskraft: 2</i></p> <p>T-4: Kapasitetsproblemer i politidistriktet kan ha økt tilbøyeligheten til å subsumere/kode beslektede krenkelser under kode hensynsløs adferd som gir forelegg som mulig reaksjon. <i>Forklaringskraft: 3</i></p>

2.3 Trafikk

I 2023 ble det registrert hele 9 198 anmeldelser av trafikklovbrudd med gjerningssted i Oslo politidistrikt. Dette var en markant økning på 48 % fra pandemiperioden 2017-2019, da antallet i snitt var 6 225 per år. Økningen fra 2022 til 2023 var på mer beskjedne 5 %, fordi antallet allerede i 2022 hadde økt til 8 732 trafikkanmeldelsene. Veksten som trenger en forklaring er derfor utviklingen i anmeldelser både 2022 og 2023.

Økningen i antall trafikkanmeldelser de senere år ble primært drevet fram av vekst i antall fartsovertredelser. De fleste fartsovertredelser avgjøres med forenklede forelegg, og antallet som ender opp som anmeldelser er langt færre.¹⁹ Disse økte likevel gradvis i antall fra 487 i snitt før pandemien (2017-2019) til 922 i snitt under pandemien (2020-2021), for deretter å stige til 2 122 i 2022 og 2 218 i 2023. Tilsammen var stigningen i perioden over 300 %.

I tillegg til fartsovertredelsene var det en mindre økning fra prepandemi til 2022 og 2023 i anmeldte tilfeller av kjøring uten gyldig førerkort, ruspåvirket kjøring og skade. Politiet registrerte nasjonalt 11 822 anmeldelser for ruspåvirket kjøring i 2022, det høyeste antallet noensinne og hele 21 % flere anmeldelser enn i 2021. For Oslo politidistrikt økte antallet anmeldelser av ruspåvirket kjøring med hele 52 % fra snittet i prepandemien til 2023 (1 509) – igjen primært som følge av en vesentlig økning allerede i 2022.

T1: Reell vekst?

Lovbrudd i trafikken avspeiler ofte politiets innsats for å avdekke lovbruddene. En indikator som likevel gir et blikk inn i den virkelige situasjonen, er antall drepte, hardt og lettere skadde i trafikken på norske veier. I 2022 økte antallet markant på nasjonalt nivå, samtidig som det holdt seg mer stabilt i Oslo politidistrikt med 6 drepte, 71 hardt skadde og 412 lettere skadde. Alt var innenfor variasjonsbredden fra prepandemiperioden 2017-2019. Tall fra 2023 viste en nedgang i de mest alvorlige kategoriene, med 1 drept og 63 hardt skadde, mens antallet lettere skadde økte til 478. Bildet som indikeres for den reelle utviklingen i trafikklovbrudd i Oslo politidistrikt er derfor ikke entydig, men tilsier at den markante veksten i registrerte trafikklovbrudd i politidistriktet i 2023 ikke alene kan forklares med reelle endringer i trafikadferd.

Fartsovertredelser, ruspåvirket kjøring og uoppmerksomhet regnes som de dominerende grunnene til alvorlige trafikkulykker med drepte og hardt skadde i trafikken.²⁰ I følge UPs analyse av dødsulykkene i 2022 var risikofylt kjøreadferd hovedårsaken til dødsulykker i

¹⁹ Anmeldelse opprettes, ifølge PU, dersom hendelsen er betydelig over fartsgrensen, vedkommende har prikkbelastning fra tidligere som kan medføre at førerkortet ryker eller ikke vil godta forenklede forelegg. Se Tilstandsanalyse for 2024: Trafikksikkerhetsarbeidet. Politidirektoratet/UP desember 2023.

²⁰ Tilstandsanalyse for 2024: Trafikksikkerhetsarbeidet. Politidirektoratet/UP desember 2023.

trafikken.²¹ Distraksjon på grunn av mobilbruk har blitt diskutert som årsak til uoppmerksomhet og alvorlige ulykker, men over flere år har det vært nedgang både nasjonalt og i Oslo-området i antall forenklede forelegg for ulovlig bruk av mobiltelefon, hvilket tyder på at problemadferden er blitt redusert.²²

I trafikksikkerhetsrapporten basert på data fram til og med 2022, hevdes det at forekomsten av "villmannskjøring" (grove fartsovertredelser) hyppigst var blitt registrert i Østlandsområdet, herunder også Oslo politidistrikt.²³ Enkelte miljøer var påvirket av grupper i naboland (Danmark og Sverige) og skilte seg fra klassiske rånermiljøer ved at de i stor grad var et byfenomen, deltakerne brukte dyre sportsbiler og hadde en kjøreadferd preget av stor risiko og høy hastighet. Miljøene brukte dessuten sosiale medier for planlegging av møter og aktiviteter, og de delte videoer av sin risikoadferd på sosiale medier. Omfanget av slik organisert villmannskjøring har likevel neppe vært stort nok til å forklare den betydelige veksten i anmeldte trafikklovbrudd i 2022 og 2023.

Det er relevant å spørre om pandemi og smitteverntiltak i ettertid kan ha bidratt til endret kjøreatferd i storbyområdet, med fartsovertredelser eller økt ruspåvirket kjøring. Det er ikke kjent at slik sammenheng har blitt dokumentert, men det kan ikke utelukkes.

T2: Endret fortolkning, bevissthet og "blikk"?

Etter pandemien har det vært flere diskusjoner i det offentlige rom om trafikksikkerhet, herunder om risiko og ulykker i tilknytning til teknologisk relativt nye kjøretøy som el-sykler og -sparkesykler. Sikkerhetsaspektet har vært fremtredende og gitt en sterkere rettslig tilnærming, med nye juridiske bestemmelser overfor deler av ferdselen mellom folk som tidligere var relativt uformell og uregulert.²⁴ En slik endring i kulturell bevissthet har likevel

²¹ Op.cit. side 55.

²² Op.cit. side 48. For Oslo var det nedgang fra 1 597 forenklede forelegg i 2020, til 1 201 i 2021 og 1 125 i 2022. Se også; <https://kommunikasjon.ntb.no/pressemedie/nordmenn-tekster-sover-og-er-beruset-bakrattet?publisherId=4757226&releaseId=17963444>

²³ I tillegg nevnes Øst- og Sør-Øst politidistrikt. Op.cit. side 56.

²⁴ Se bl.a. https://lovdata.no/artikkel/straffutmaling_ved_promillekjoring_pa_elsparkesykkel_/4166 og <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2022-05-25-918>. Diskusjoner om el-sparkesykler medførte at byrådet 13.07.21 vedtok å stanse utleie av el-sparkesykler mellom klokken 23 og klokken 5, og reduserte også antall sykler til 8.000. fra 15.juni 2022 ble elsparkesykler omdefinert fra sykkel til motorvogn, som medførte at den alminnelige promillegrensen på 0,2 også ble gjeldende for førere av elsparkesykler. Se også <https://aktuelt.oslo.kommune.no/nye-regler-for-elsparkesykler-i-oslo>. <https://www.marusfritrafikk.no/lover-og-regler/slik-er-de-nye-reglene-for-elsparkesykkel/>

neppe konsekvenser av så stor betydning at det forklarer mye av den sterke økningen i anmeldte trafikklovbrudd i 2022 og 2023.

Man kan ikke se bort fra at de psykiske belastningene siden 2020 med pandemi, dyrtid, ekstremvær og økende krigsfaren, kan ha gitt konsekvenser for måten befolkningen opplever, forstår og håndterer risiko, også den de møter i trafikken. Det er likevel ikke kjent at slike forbindelser har blitt dokumentert.

T3: Endret reaksjonsvalg/ anmeldeshyppighet?

Det som derimot *har* endret seg de senere årene er teknologien som benyttes i kontrollen av fartsovertredelser og ruspåvirket kjøring. Når dette avdekkes kan det utløse forenklet forelegg eller anmeldelse. For fartsovertredelsene handler dette særlig om økning i *Automatisk Trafikkontroll (ATK)* i tillegg til manuelle fartskontroller, mens det for avdekking av ruspåvirket kjøring dreier seg om såkalte "*wipealyzers*".²⁵ Slike teknologiske verktøy har blitt tatt i bruk eller blitt spredd på nye måter og har intensivert kontroll, avdekking og anmeldelser. Dette forklarer antakelig mye av økningen i trafikklovbrudd i 2022 og 2023.

For ATK var det i 2022 en vekst i reaksjoner på fartsovertredelser totalt sett i Norge, etter en tydelig nedgang fra 2019 til 2021. Økningen kom med økonomiske ekstrabevilgninger til senteret som behandler ATK-sakene, som fikk flere ansatte og høyere måltall. Nasjonalt bidro dette til en økning etter 2021 i både forenklete forelegg og anmeldelser av fartsovertredelser. For Oslo politidistrikt medførte styrkingen av det nasjonale ATK-senteret en utvidelse av oppetiden på de mest innbringende kameraene, med økt antall anmeldelser som konsekvens. Det endret også profilen på antallet anmeldelser gjennom året etter 2021, med nedgang i sommermånedene og økning på høsten og våren. Dette gjald særlig i 2023.²⁶

Fra utgangen av året 2019 ble *wipealyzers* spredd til politidistriktene, også Oslo politidistrikt. Til den foreliggende analysen har det ikke vært mulig å få god statistikk på hvordan teknologien påvirket anmeldelsene. Et søk etter "*wipealyzer*" i journaltekst i PAL PO de siste 4 årene, ga 0 treff i 2020 og deretter lineært økende fra 112 treff i 2021 til 346 i 2023. Utviklingstrenden er i tråd med veksten i anmeldelser for ruspåvirket kjøring fra 2022 av.

T4: Ny institusjonaliseringspraksis (registrering, koding)?

Det har ikke framkommet opplysninger som tilsier at endringer i registreringsrutiner eller bruk av juridiske kategorier har påvirket antallet registrerte anmeldelser av trafikklovbrudd.

²⁵ Teknologien kalt "*wipealyzers*" har endret avdekkingen av ruspåvirket kjøring. Teknologien analyserer spyttprøver i løpet av minutter. Den gir utslag på flere narkotiske stoffer og politiet kan med apparatet også få vite om føreren bør tas inn til blodprøvetaking for andre rusmidler enn alkohol.

²⁶ I 2023 var det 88 anmeldelser i snitt i de 4 sommermånedene fra mai til august og liten variasjon mellom månedene. Fra september til desember lå derimot anmeldelsene på et langt høyere nivå, med 541 anmeldelser i snitt. I de tre årene før 2022 var svingningene små og anmeldelsene jevnt fordelt utover året.

Tabell 5. Trafikklovbrudd 2023: Innhold og grad av forklaringskraft ved trinn i anmeldelsestrapp.

Trafikklovbrudd	Forklaringskraft (1-3)	Trinn i Anmeldelsestrapp med vurdering av forklaringskraft
Hypotese 0 (reell vekst)	1	T-1: Økningen i anmeldte trafikklovbrudd 2022 og 2023 omhandler i hovedsak fartsovertredelser. Siste års kriser kan ha gitt befolkningen større psykisk ubalanse, og påvirket risikoadferd i trafikken, både med fartsovertredelser, farefull og ruspåvirket kjøring. Sammenhengen er usikkert. Trolig kan veksten i anmeldelser hovedsakelig tilskrives andre årsaker enn reell vekst. <i>Forklaringskraft: 1</i>
Hypotese 1 (andre årsaker)	3	<p>T-2: Nye teknologiske transportmidler som el-syker og -sparkesykler har blitt møtt med ny regulering, og et mer rettsliggjort perspektiv har blitt aktuelt for deler av mellommenneskelig ferdsel i politidistriktet. Perspektivendring har likevel neppe stor innvirkning på veksten i anmeldelsene. <i>Forklaringskraft: 1</i></p> <p>T-3: Økningen i anmeldte fartsovertredelser skyldes primært endringer i kontroll og avdekking grunnet ny anvendelse av teknisk utstyr (ATK og Wipealizer). Dette har gitt stor vekst både i avdekking og anmeldelser av fartsovertredelser og ruspåvirket kjøring. <i>Forklaringskraft: 3</i></p> <p>T-4: Det er ikke registrert interne endringer i registrering eller koding som kan ha gitt økning i anmeldte trafikklovbrudd 2022 og 2023. <i>Forklaringskraft: 1</i></p>

2.4 Vold

I 2023 ble det registrert totalt 7 996 anmeldelser av voldslovbrudd med gjerningssted i Oslo politidistrikt. Dette var en økning på 9 % fra snittet i prepandemiperioden og 6 % fra året 2022. Økningen gjaldt både fysisk vold og trusler (inkl. trusler med kniv og skytevåpen). For mishandling i nære relasjoner var det ingen økning samlet sett etter pandemien, og temaet blir ikke kommentert nærmere nedenfor.²⁷

I voldsanmeldelsene registrert i 2023 var veksten størst for *trusler* (1 789), som økte med 13 % fra 2022 og med 10 % fra snittet i prepandemiperioden 2017-2019. For den *fysiske volden* (4 564) var det fra 2022 til 2023 en større prosentvis økning for alvorlige tilfeller registrert

²⁷ Mishandling i nære relasjoner kan skilles i mishandling med og uten kroppskrenkelse. I sistnevnte typen økte antallet anmeldelser med +16 % fra 2022, som ble veid opp at en reduksjon i antallet anmeldelser av den grovere typen med mishandling med kroppskrenkelse.

som *kroppsskader* (+11 %), enn for de mindre alvorlige *kroppskrenkelsene* (+7 %). Antallet drapsforsøk i 2023 endte betydelig over hvert av de 5 årene forut, men samlet var antallet anmeldelser for de tre groveste typene vold; drap, drapsforsøk og grov kroppsskade, innenfor variasjonsbredden i de 5 årene forut.²⁸ Sett over noe tid var derfor antallet anmeldelser i 2023 av de tre groveste typene vold ikke avvikende høyt, og under (-12 %) snittet i prepandemiårene.

Kriminalstatistikken differensierer voldsanmeldelser primært etter handlingens alvorlighetsgrad, ikke ut fra voldens sosiale kontekst. Uten en manuell gjennomgang er det derfor usikkert hvilke sosiale kontekster og fenomen den statistiske veksten i anmeldelser omhandlet.²⁹ Gjennomgangen nedenfor av mulige forklaringer på veksten starter derfor med et generelt, overordnet bildet. Deretter er det valgt å undersøke to ulike typer av vold nærmere: ***Utelivsvold og Vold med unge mistenkte (herunder skolevold)***. *Utelivsvold* har i tidligere voldsanalyser vist seg å utgjøre en stor andel av politidistriktets voldsanmeldelser. *Vold med unge i rollen som mistenkt/siktet* er valgt selv om dette utgjør en liten del av den anmeldte volden, fordi dette er en type vold som det faktisk kan lages egne uttrekk for i anmeldelsesstatistikken og som det knyttes særlig bekymring til.

2.4.1 Vold generelt

T1: Reell vekst?

Anmeldelsestall for den groveste volden regnes som relativt pålitelige uttrykk for omfanget av slik vold i samfunnet. De kan også, med noe mer usikkerhet, benyttes som indikator på en bredere utvikling i aggressive personangrep i samfunnet, inkludert kroppskrenkelsener, trusler, osv. De 6 drapene i Oslo politidistrikt i 2023 lå innenfor variasjonsbredden for en årrekke bakover. Samlet utvikling i anmeldelser av den groveste volden (drap, drapsforsøk og grov kroppsskade) framsto relativt stabil, til tross for bevegelser mellom kategoriene.³⁰ Trendene i anmeldelser av den groveste volden 2023 indikerte derfor ikke at økningen i anmeldelser 2023 gjenspeilet generelt større voldsrisiko i storby-samfunnet.³¹

Et søk fra PO-loggen i politidistriktet ga bilde av en noe mer beskjeden økning i volden etter pandemien enn veksten i anmeldelser 2022 og 2023. Søket omhandlet antall politioppdrag

²⁸ Den groveste volden viser til statistikkgruppene 1755, 1756, 1757 og 1758, som utgjorde 127 anmeldelser i 2023, en økning på 23 % fra 103 anmeldelser i 2022, men ned -12 % (-17) fra snittet i prepandemiårene.

²⁹ Med unntak av vold i nære relasjoner, der den sosiale konteksten er fremhevet.

³⁰ En særskilt vekst i registrerte drapsforsøk i 2023 skyldtes trolig glidninger i registreringen mellom de groveste voldskategoriene (T4), som politidistriktet har dokumentert tidligere, blant annet i drapsforsøksrapport i 2021. Slik glidning påvirkes blant annet av etterforskningskapasitet, intern informasjonsflyt og organisering. Samlet sett lå antallet anmeldelser av de tre groveste voldstypene drap, drapsforsøk og grov kroppsskade, innenfor vanlig variasjonsbredde fra prepandemiårene til 2023.

³¹ Det er bedt om data fra Skadelegevakten i Oslo, som det per dd ikke har kommet svar på.

som falt inn under et sett av voldsrelaterte referanser.³² Antallet voldsrelaterte oppdrag tiltok noe i 2022 og 2023, etter nedgang i pandemiårene 2020 og 2021. Men antallet i 2023 var likevel ikke på høyde med antallet i prepandemiperioden. (Se Vedlegg 3.)

SSBs Levekårsundersøkelse 2023 indikerte tydeligere en vekst i volden.³³ Undersøkelsen baserte seg på selvrapportert utsatthet for fysisk vold og trusler i et representativt utvalg av den nasjonale befolkningen. I 2023 sa 5,4 % seg utsatt for vold eller trusler om vold i løpet av de siste 12 måneder, som var en noe større andel enn i 10-årsperioden forut (2012 -2018). Andelen utsattheten var omtrent lik for de to kjønnene, men større for menn når det gjaldt voldserfaringer, og for kvinner når det gjaldt trusler. Rundt halvparten av angrepene hadde skjedd på arbeidsplass eller lærersted, og denne andelen var økende, spesielt for kvinner. En firedel av alle tilfellene av vold og trusler, både i levekårsundersøkelsen i 2018 og 2023, var blitt begått av en «klient, pasient eller kunde».³⁴

Samtidig med den betydelige veksten i anmeldte *trusler* etter pandemien kom vekst også i beslektede lovbrudd som *hensynsløs atferd* og *hatefulle ytringer*. Slik sammenfallende og bred tendens kan tyde på reelt voksende aggresjon i kommunikasjon og samhandel i samfunnet. En stor andel av alle de tre lovbruddstypene skjer gjennom digital kommunikasjon. Styrket bruk av digitale flater for kommunikasjon under pandemien kan ha lagt grunnen for en reell vekst i trusler og aggressiv kommunikasjon, som i såfall også kan forklare noe av veksten i anmeldte trusler.

T2: Endret fortolkning, bevissthet og "blikk"?

Svar i selvrapporteringsstudier påvirkes av kulturelle endringer i hvordan vold forstås, på samme måte som politianmeldelser påvirkes. Det er rimelig å anta at sosial isolasjon og frykt som mange oppleve under pandemien, satt psykiske spor med større følsomhet og utrygghet overfor andres nærvær. En mental alarmberedskap kan omformes til generalisert posttraumatisk stress og skjerpet risikopersepsjon, med styrket disponering til å "se" trusler og angrep rundt seg. Polykrisen i årene *etter* pandemien kan ha forsterket stress og frykt, og utvidet risikopersepsjonen og anvendelsen av volds-/trussel-begrepet ytterligere.

I tillegg til en mulig forsterket mistenksomhet og sensitivitet med de siste års kriser, har det pågått en langvarig kulturell delegitimering av krenkelser mot utsatte grupper, som kan ha

³² Søk tatt i PO for Oslo politidistrikt 05.06 2024 for året 2023, og gjaldt oppdrag som ble favnet av merkelappene: TVANG/TRUSLER DIVERSE, TVANG/TRUSLER KNIV, TVANG/TRUSLER SKYTEVÅPEN, TVANG/TRUSLER VÅPEN, KNIVSTIKKING, KROPPSKRENKING, KROPPSSKADE, VOLD OFFENTLIG STED eller VOLD PRIVAT STED.

³³ SSB publisert 10.mai 2024: Flere opplever vold og trusler. I tillegg kjøring via SSBs Statistikkbank.

³⁴ Det har ikke lyktes å hente ut voldsrelaterte data fra Oslo legevakts skadelegevakt for 2023.

utvidet trussel- og volds-begrepet og skapt vekst i voldsanmeldelser over tid.³⁵ Rettighets- og likestillingskamper i det liberale samfunnet har medført gradvis utvidelse av hva som anses ugreit, truende og voldelig. I negative termer har det blitt beskrevet som en fremvoksende "krenka-kultur". Lavere toleransegrense mot det som oppleves som trusler og vold, har også nedfelt seg i institusjoner og organisasjoner, blant annet har HMS- og fagforeningsarbeidet satt fysiske og psykiske krenkelser mot ansatte på dagsorden. Frekkheter og personangrep fra kunder, klienter og pasienter forstås og behandles nå som illegitime, som trusler og vold i juridisk forstand.³⁶

T3: Endret reaksjonsvalg/ anmeldeshyppighet?

Den lengre kulturelle rettighetskampen og delegitimering av krenkelser mot utsatte grupper kan også ha forsterket tendensen til å søke myndighetenes hjelp og dermed høynet anmeldelsestilbøyeligheten. Voldsforskere har blant annet påpekt at økt fokus på anmeldelse av skolevold kan gjenspeile svekket handlingsrom for skoleansatte til selv å håndtere aggressive unge.³⁷

Eventuell økt sensitivitet etter pandemien og i forbindelse med etterfølgende polykrise, kan ha forsterket befolkningens tilbøyelighet til å søke beskyttelse hos staten og hjelp fra myndighetene ved konflikter. Hvis dette er grunnen til økning i voldsanmeldelser i 2023, er det misvisende å omtale den som "normalisering" til prepandemien, selv om den rent tallmessig framstår slik. Veksten handler i såfall mer om økende anmeldelsestilbøyelighet grunnet spesielle senvirkninger og økt sensitivitet etter pandemi og etterfølgende kriser, enn normalisering.

Presset kapasitet og målrettede prioriteringer av innsats i politiet, kan ha påvirket politiets egen evne til avdekking av vold, men dette har ikke blitt undersøkt.

T4: Ny institusjonaliseringspraksis (registrering, koding)?

Som for andre lovbrudd er det undersøkt om det har vært forsinkelser i registrering av innmeldt vold fra 2022 ("registreringsrestanser"). Det framkom ingen økning i andel registreringsrestanser i 2023, som kunne ha forklart veksten i voldsanmeldelsene dette året.

³⁵ Delegitimering av private oppgjør og konflikter ved utvidelse av det juridiske voldsbegrepet, slik at f.eks. hardhendt "oppdragelse", disiplin og rivaleri har blitt gjenstand for offentlig sanksjoner, har skjedd over flere år og blitt beskrevet av mange. Se f.eks. <https://www.forskning.no/sosiologi-samfunnsgeografi-kriminalitet/trygg-blant-fremmede/946371>

³⁶ Flere yrkesgrupper har fått særskilt juridisk beskyttelse mot vold de senere årene, og for andre er det et pågående arbeid for slik beskyttelse. Blant annet fikk brann- og redningspersonell særskilt beskyttelse i 2020, selv om det ikke har medført egen kode i straffesaksregisteret.

³⁷ Se f.eks. kronikk av Stian Lid ved By- og regionsforskningsinstituttet, OsloMet. 22.februar 2024. <https://uni.oslomet.no/voldsprogrammet/2024/02/22/alle-snakker-om-okningen-i-ungdomsvold-men-hvor-stor-er-den-egentlig/>

På politiets digitale anmeldelsesportal har det ikke blitt åpnet for digitale anmeldelser av vold.³⁸ Dette betyr *ikke* at vold aldri anmeldes digitalt, fordi det kan inngå i digitale anmeldelser av andre typer lovbrudd. Det vurderes likevel som usannsynlig at omfanget av dette er tilstrekkelig til å forklare mye av veksten i voldsanmeldelser 2023.

Tabell 6. Vold 2023: Innhold og grad av forklaringskraft ved trinn i anmeldelsestrapp.

	Forklaringskraft (1-3)	Trinn i Anmeldelsestrapp med vurdering av forklaringskraft
Hypotese 0 (reell vekst)	2	<p>T-1: Vekst i anmeldt vold 2022 og 2023 understøttes av nasjonale data fra selvrapporderingsstudier. PO-loggens føringer av voldsrelaterte politioppdrag 2023 viser også vekst, men svakere. Relativt stabilt antall anmeldelser over lengre tid av den grovste volden samlet, indikerer ingen større vekst i volden i samfunnet, men økning i grov vold fra 2022 til 2023 indikerer en reell vekst i den grove volden tilbake til nivået i prepandemiperioden. <i>Forklaringskraft: 2/3</i></p> <p>Når den sterke økningen i anmeldte trusler ses i sammenheng med tilsvarende økning i beslektede lovbrudd som hensynsløs atferd og hatefulle ytringer, tilsier det en reell vekst. Samtidig må det tas høyde for at noe av økningen nok tilskrives en lengevarende delegitimering av krenkelser se T-2. <i>Forklaringskraft: 2</i></p>
Hypotese 1 (andre årsaker)	2	<p>T-2: Vekst i anmeldelser av trusler og den minst alvorlige volden kan knyttes til langvarig trend med utvidelse av voldsbegrep for å beskytte utsatte grupper, blant annet uttrykt i HMS-arbeid for utsatte yrkesgrupper. <i>Forklaringskraft: 2</i></p> <p>Veksten i voldsanmeldelser etter pandemien kan gjenspeile større frykt og sensitivitet overfor andres nærhet som senvirkning av pandemi og etterfølgende kriser, men gjelder primært trusler og mindre alvorlig vold. <i>Forklaringskraft: 1</i></p> <p>T-3: Både rettighetskamper for utsatte grupper og økt sensitivitet etter pandemien kan ha stimulert anmeldelsestilbøyeligheten overfor trusler og mindre alvorlig vold. <i>Forklaringskraft: 1</i></p> <p>T-4: Kapasitetspress i politidistriktet kan ha påvirket kodingspraksis i grenseoppgangen mellom hensynsløs atferd og trusler (se kapittel Annen kriminalitet). Veksten i anmeldelser av trusler kunne derfor potensielt vært enda større. Vekst i voldsanmeldelser 2023 forklares ikke med etterslep i registrering fra 2022 eller med mer bruk av digital portal for anmeldelser. <i>Forklaringskraft: 1</i></p>

³⁸ Se politiet.no

2.4.2 Utelivsvold

Fra politidistriktets geografiske enhet sentrum ble det beskrevet en "normalisering" av utelivsrelaterte oppdrag i 2022, etter pandemiårene med delvis "nedstengning" av sentrum 2020 og 2021. Antallet utelivsrelaterte voldsoppdrag i 2022 var 671, som utgjorde 30 % av den totale mengden oppdrag knyttet til vold, ordensforstyrrelser og sedelighet i enheten. Antallet var tilnærmet likt det som preget prepandemiårene 2018 (679) og 2019 (736). Veksten etter pandemien var konsentrert til politisoner der tettheten av skjenkesteder var størst, og mye skjedde natt til lørdag og søndag.³⁹ Normalisering var forventet å prege også 2023, men data om dette foreligger ikke. Kilder i politidistriktets enhet sentrum var usikker på voldsutviklingen selv om antallet folk "på byen" har fortsatt å øke etter pandemien. Kilder i vekterbransjen med oppdrag for utelivet fortalte derimot at de hadde registrert økning i voldshendelser både 2022 og 2023, sammenlignet med pandemiårene og årene 2018-2020.

Belysningen nedenfor er bygd på intervjuer med kilder i vekterbransjen og i politiet i enhet sentrum. Data og beskrivelser fra vekterne har en slagside, ved at de omhandler erfaringer ved utestedene mer enn annen utelivsvold, som kan foregå på gater, torg, holdeplasser, osv. Inntrykk og erfaringer fra vektere må tolkes som *indikasjon* på det bredere bildet.

T1: Reell vekst?

Erfaringene fra vekterbransjen og politiet gjør det rimelig å anta at veksten i voldsanmeldelser etter pandemien gjenspeiler en reell vekst i utelivsvolden. I vekterbransjen pekte de på flere mulige grunner til en slik reell økning, men la særlig vekt på nye trender i rusmisbruk. Lavere prioritering av narkotikakontroll fra politiets side fra rundt 2020, har for vekterne betydd at de oftere enn før må kreve at gjester kvittet seg med sine narkotiske stoffer for å slippe inn. Dette genererte ofte amper stemning og konflikt, samt "bortvisninger" fra lokalene som reaksjonsform.⁴⁰

Økning i trusler, tilløp til slåsskamper og vold ved utestedene i årene etter pandemien sammenlignet med tiden før, var blitt dokumentert av vekterbransjen selv. Etter pandemien registrerte de også flere beslaglagte kniver og våpen fra gjestene. Dette tolket de som tegn på reell vekst i vold og trusler, som igjen gjorde vektere mer på alerten og stemningen i utelivs-kontrollen mer amper.

Kilder i politiet bekreftet at de kjente til utfordringer med mer narkotikarelatert aggresjon på utesteder, og spenningen det har medført på utestedene. Også politiet hadde inntrykk av at flere på byen er synlig ruset på sentral-stimulerende stoffer, og pekte spesielt på kokain. Politiansatte mente også at utelivet etter pandemien var preget av en ny generasjon av

³⁹ [Dokument: ENS, Utelivskrim i ENS - 2022 - 2994135.](#)

⁴⁰ Rent økonomisk erfarte bare de nye trendene i rusbruk også ved at omsetningen av alkohol var blitt redusert, og gjestene drikker mer vann enn tidligere.

unge, som ikke hadde hatt samme erfaring med alkoholens virkninger eller opplæring i de uformelle reglene som tidligere generasjoner, og derfor lett kunne ende i trøbbel.

T2: Endret fortolkning, bevissthet og "blikk"?

Reell økning i utelivsvold var ikke eneste forklaring politi og vokterbransjen pekte på. Nedstengning av utelivet under pandemien innebar en lang periode med avvikende erfaringer og praksis. Særlig for vokterbransjen var konsekvensene betydelige, mange ble permittert, fant seg andre jobber eller skiftet bransje. Det oppsto et brudd i erfarings- og kompetanseoverføringen og til dels et "generasjonsskifte" i forståelsen og håndteringen av uro og konflikt. Kilder mente at generasjonen vektere som overtok etter pandemien, var mer sensitive og sikkerhetsorienterte enn den før, med økt tilbøyelig til å gripe tidlig inn.

Skiftet i vekternes kognitive og praktiske tilnærming ble tilskrevet kravet om utdanning av vektere som gjaldt fra 1.01 2018 for nyansatte, og som medførte en økning fra 15 til 150 timers utdanning. Fra 2022 måtte også "gamle" vektere gjennomgå et noe mindre kurs før re-godkjenning. Utdanningene vektla spesielt egensikkerhet og jussrelaterte emner som vold og narkotika. Sammen med pandemiens strukturendringer hadde dette forandret vekternes forståelse og innstilling, ikke minst gitt en lavere toleranseterskel overfor vold, ifølge kilder.

T3: Endret reaksjonsvalg/anmeldeshyppighet?

Det nye sikkerhets- og forebyggingsblikket i vokterfaget fikk, ifølge kilder, praktiske følger først i årene etter pandemien. Tidlig avdekking og reaksjon på konflikter og andre potensielle lovbrudd, reduserte risikoen for mer alvorlig vold, men bidro samtidig til økt spenning, flere beslag og "bortvisninger". De regnet med at endringen i grensesetting virket stimulerende på bransjens anmeldelsestilbøyelighet og kan ha gitt økning i voldsanmeldelser 2023.

Fra vokterbransjen ble det fortalt at tidligere praksis med å oppsøke politistasjonen etter opplevd voldshendelse for å inngi en anmeldelse, hadde føltes tungt. De antok at mørketallene må ha vært høye. I 2023 var det fremdeles ikke åpnet for anmeldelse av vold gjennom politiets digitale portal, men kilder fortalte at bedre kommunikasjon med kontaktpersoner i politiet hadde forenklet anmeldelsesrutinene. Antakelig hadde det medført høyere anmeldelsesfrekvens og lavere mørketall. Selskapene kunne nå også anmelde på ansattes vegne.

Ansatte og ledere i vokterbransjen ønsket et spesielt vern for vektere som yrkesgruppe. De mente dette ville bety en anerkjennelse av den særlige risikoen yrkesgruppen opplever ved ofte å måtte gå proaktivt til verks for å forhindre andre lovbrudd, og da tidvis selv ende i konflikt med ruspåvirkede, ustabile og bevæpnede personer. Det pågående arbeidet med å synliggjøre voldsrisikoen for yrkesgruppen kan også ha styrket motivasjonen til å anmelde voldshendelser og bidratt til vekst i voldsanmeldelsene i 2023.

T4: Ny institusjonaliseringspraksis (registrering, koding)?

Det har ikke framkommet informasjon som tilsier at endringer i registreringsrutiner i politiet har påvirket antallet anmeldelser etter pandemien.

Tabell 7. Utelivsvold 2023: Innhold og grad av forklaringskraft ved trinn i anmeldelsestrapp.

	Forklaringskraft (1-3)	Trinn i Anmeldelsestrapp med vurdering av forklaringskraft
Hypotese 0 (reell vekst)	2	<p>T-1: Det er usikkert om anmeldt utelivsvold totalt sett har økt, men enhet sentrum hadde vekst i oppdrag i 2022. Vekst i utelivsvolden ble understøttet av vektere i utelivet som registrerte vekst i vold og trusler både 2022 og 2023. De mente dette representerte en reell vekst, til og med forbi årene før pandemien. Både politi og vektere forbandt det med en normalisering til situasjonen før pandemien, men også til konsekvenser av nye brukermønstre for narkotika "på byen" etter at politiets praksis i narkotikakontroll ble endret. Pandemien ga også en ny generasjon unge på utelivet med lite erfaring og kunnskap om uformelle regler. <i>Forklaringskraft: 2</i></p>
Hypotese 1 (andre årsaker)	3	<p>T-2: Opplevelsen av vekst i volden i utelivet kan ha blitt påvirket av at også kontroll-aktørene er en "ny generasjon" etter pandemien, der kontrollpraksis og perspektiv kan ha blitt noe endret. For vekteres del kan nye krav til vekterutdanning rett før pandemien ha endret persepsjon og fortolkningen av erfaringene. Nå vektlegges mer egensikkerhet og de reagerer mer proaktivt med tidlige inngrep mot potensielle lovbrudd som narkotika, trusler og mindre alvorlig vold. <i>Forklaringskraft: 3</i></p> <p>T-3: Ny vekterutdanning som vektlegger egensikkerhet og lovbrudd kan ha påvirket anmeldelsestilbøyelighet. Bedre kommunikasjon med politiet synes også å ha lettet anmeldelsesrutinene og stimulert anmeldelsesfrekvensen. Politiet i sentrum bekrefter bedret kommunikasjon med vektere. <i>Forklaringskraft: 2</i></p> <p>HMS-arbeidet med å oppnå et spesielt vern som yrkesgruppe har styrket vekterbransjens motivasjon til å få volden dokumentert i politiets straffesaksregister. <i>Forklaringskraft: 3</i></p> <p>T-4: Det har ikke framkommet informasjon som tilsier at registreringsrutiner i politiet har blitt endret og påvirket antallet anmeldelser etter pandemien. <i>Forklaringskraft 1</i></p>

2.4.3 Vold med unge mistenkte

I 2023 ble det registrert 848 voldsanmeldelser med gjerningssted i Oslo politidistrikt der mistenkt/siktet var i aldersgruppe 10-18 år,⁴¹ det høyeste antallet i løpet av siste 10-årsperiode.⁴² Antallet i 2023 var 51 % over antallet anmeldelser i 2022 (560) og 42 % over snittet i prepandemiårene 2017-2019. Økningen fra prepandemien gjaldt både *fysisk vold* (+40 %), *angrep mot offentlig tjenesteperson* (+39 %) og *trusler* (+51 %).

Lengre historiske linjer viste et noe mindre dramatisk bilde, og sammenlignet med det siste året før pandemien (2019) var økningen på +13 %. Det må samtidig bemerkes at 2019 var et toppår etter 2010 med sine 704 voldsanmeldelser med unge i rollen som mistenkt/siktet. Økning etter pandemien og veksten på hele 51 % voldsanmeldelser fra 2022 til 2023, var derfor oppsiktsvekkende.

Skolevold fikk spesiell oppmerksomhet i offentligheten våren 2024 og vies litt plass i denne gjennomgangen, selv om anmeldelsene utgjorde en lite andel av volden totalt både i 2023 og årene før. En gjennomgang viste at antall anmeldelser registrert med gjerningsadresse på barne- og ungdomsskoler i Oslo kommune, sank i pandemiårene. Det tok seg så opp igjen da smittevernet ble redusert (se vedlegg 5).⁴³ I snitt ble det anmeldt 74 tilfeller av skolevold per år i prepandemiårene 2017-2019. Under pandemien var snittet redusert til 32 anmeldelser per år. Deretter steg antallet igjen og normaliserte seg gradvis til 54 anmeldelser i 2022 og deretter til 75 i 2023. Økningen i anmeldt skolevold i 2023, handlet derfor mer om en tilpasning til prepandemiens nivå enn en avvikende vekst.

Innenfor normaliseringsprosessen var det derimot betydelige endringer, med sterk økning i anmeldelser med mistenkte i *den yngste aldersgruppen 10-14 år* (fra 33 i snitt i prepandemi til 47 i 2023) og i gruppen *jenter*. Anmeldelser med de yngste jentene som mistenkt økte fra 5 i snitt i prepandemien til 11 i 2023, mens anmeldelser med eldre gutter som mistenkt (15-17 år) ble kraftig redusert (fra 44 til 28).⁴⁴ Se Vedlegg 6.

Antallet unike personer under 18 år som i 2023 ble registrert som mistenkt/siktet i disse anmeldelsene av skolevold, økte til mer enn det som med rimelighet kan kalles "normalisering". Spesielt gjaldt veksten den yngste aldersgruppen *10-14 år*, der antallet

⁴¹ Vedlegg 4.

⁴² I så langt tidsperspektiv bør det kontrolleres for befolkningsveksten. I Oslo kommune vokste aldersgruppen 10-17 år med 25 % de siste 10 årene. I Asker og Bærum var veksten noe mindre.

⁴³ Listen av barne- og ungdomsskoler er hentet fra tidligere SaLTo-rapportering og gjelder bare skoler med adresse i Oslo kommune. For sammenligning over flere år inkluderer ikke liste helt nye skoler.

⁴⁴ Tilsvarende gjaldt reduksjonen i anmeldelser av skolevold med eldre mistenkte for begge kjønn, men særlig for guttene (fra 38 i snitt prepandemien til 25 i 2023). Sammenlignet med prepandemiperioden var det også en økning i alle gruppene når det gjaldt antallet mistenkte personer per anmeldelse (fra 1,12 mistenkte i prepandemi til 1,31 i 2023), med unntak av anmeldelser med mistenkte gutter i den eldste aldersgruppen, der antallet mistenkte per anmeldelse sank fra pandemien til 2023 (fra 1,09 i snitt til 1,04).

jenter mistenkt/siktet for skolevold ble mer enn tredoblet og antallet gutter 10-14 år nær fordoblet fra prepandemiens situasjon.⁴⁵

T1: Reell vekst?

Studier fra 2023 med *voldsofre* som utgangspunkt gir *ikke* støtte til et entydig bilde av reell vekst i ungdomsvold. Den nasjonale Levekårsundersøkelsen i 2023 viste vekst i volden generelt, men ikke nødvendigvis i den mot unge. Andel utsatte unge 16-24 år utgjorde mindre enn 20 % av ofrene i 2023, fra å ha utgjort rundt 40 % tidlig på 2000-tallet.⁴⁶

OsloMet's rekke av studier om barn og unges livskvalitet i Oslo, omhandler også utsatthet for vold. I 2023 tilsa en voksende utsatthet mot unge også mer *utøvelse* av vold fra unges side: I rapporten fra ungdomsskole og videregående i Oslo svarte 21 % av elevene at de hadde blitt slått, sparket eller på annen måte opplevd vold fra annen ungdom, mot 17 % i 2021.⁴⁷ Redselen for å bli utsatt for vold i nærområdet og i sentrum av storbyen hadde derimot gått ned siden 2021. Blant yngre barn på skolens 5.-7. trinn var spørsmålene noe annerledes, men 12 % svarte at de flere ganger i måneden var blitt utestengt, plaget eller truet av andre barn, en økning fra 9 % i 2021.⁴⁸

Kilder blant politidistriktets forebyggere mente at de absolutt hadde sett en reell vekst i volden blant unge. De mente at de unges evne til disiplin i fysisk samhandling virket svekket, og de framstår nå som "klønete konfliktløserer" som raskt utagerer i møte med motstand. I tillegg til å forsterke slike negative reaksjonsmønstre, virker det som om sosiale medier fungerer som start-arena for konkurranse og krangel mellom de unge, og utløser fysiske oppgjør som ellers ikke ville ha utviklet seg. Tiltagende bruk av digitale plattformer under pandemien, kan ha bidratt til vekst i volden med unge gjerningspersoner, mente de.

Ny forskning på gatekulturer i Oslo bekrefter at ungdomsmiljøene nå danner subkulturelle identiteter der vold er normalisert og bagatellisert.⁴⁹ Forebyggere mente de unge iblant

45 Henholdsvis 5 jenter i snitt i prepandemien, 8 i 2022 og 18 i 2023 mens det for gutter 33 i snitt i prepandemiårene, 49 i 2022 til 58 i 2023.

46 I 2004 og 2007 var andelen ofre 16-24 år rundt 40 %. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/kriminalitet-og-rettsvesen/statistikk/utsatthet-og-uro-for-lovbrudd-levekarsundersokelsen/artikler/flere-opplever-vold-og-trusler> SSB: Flere opplever vold og trusler, publ 10.mai 2024.

47 Se Bakken, A. (2023). *Ung i Oslo 2023. Ungdomsskolen og videregående. NOVA-rapport 6/23*. Oslo: NOVA, OsloMet (oda.oslomet.no). Her fremgår også at det var også økning fra 2021 til 2023 i andelen som sa seg utsatt for plaging, trusler og utfrysing fra jevnaldrende (fra hhv 4 % til 6 %). Gutter var langt mer voldsutsatt enn jenter. Andelen unge som i 2023 sa de var blitt slått med vilje av en voksen, var relativt stabilt med 2021.

48 Enstad, F. og Bakken, A. (2023). *Ung i Oslo 2023. 5.-7. trinn*. NOVA-rapport 7/23. Oslo: NOVA, OsloMet (oda.oslomet.no)

49 F. Storm-Mathisen (2024): 'Violence is completely normal': Managing Violence Through Narrative Normalization. *The British Journal of Criminology*, 24. May, <https://doi.org/10.1093/bjc/azae030>

konstruerer konflikter for å lage anledninger til å markere seg gjennom fysisk vold. De beskrev også et økende gruppepress, der unge blir ute av stand til å stå opp for egne verdier. Isteden trekkes de inn i voldshendelser som de i utgangspunktet ikke ønsket å delta i. Trusler om deling av sjikanøse bilder og videoer på sosiale medier forsterker dette presset ved at de unge frykter for å bli stigmatisert og utestengt fra sine miljøer. Dette har forsterket gruppedynamikken og gjort at flere unge deltar i voldshendelser og registreres som mistenkte dersom den blir anmeldt.⁵⁰

Utdanningssektorens erfaringer tilsa at veksten i anmeldt skolevold etter pandemien avspeilet reelle tendenser.⁵¹ Økningen i vold syntes, ifølge kilder, lokalisert til bestemte skoler. De understreket samtidig at Osloskolen ikke er pålagt å ha oversikt over uønskede hendelser elevene i mellom, på samme måte som for avvik der ansatte er berørt.⁵²

T2: Endret fortolkning, bevissthet og "blikk"?

Pandemi, teknologi og samfunnsutvikling generelt kan ha påvirket de unges voldsutøvelse, men også deres egen og foresattes forståelse av- og respons på vold. Forebyggerne vektla at pandemien ga de unge en lang periode med å kommunisere kun digitalt og gjennom skjerm. Utprøving og testing av grenser, der unge vanligvis har utviklet erfaringsbasert forståelse av hva vold innebærer, ble annerledes for dagens ungdom. Nå snakker de om å "klapse" (= slå) og "stæbbe" (= knivstikke), men aldri om "vold". Hva de unge nå legger i voldsbegrepet, og hvordan pandemi, sosiale medier og annet forandret dette, ønsket kildene ikke å mene noe mer om. De mente likevel at de unge har drevet med maskulinitets-bekreftelse også tidligere, men de siste årene har det vært som om mindre alvorlig vold har blitt et akseptert "språk" i samhandlingen mellom dem. I språket inngår også bæring av- og trusler med kniv.

Kilder i utdanningssektoren vurderte det som sannsynlig at økningen i anmeldt skolevold etter pandemien til dels skyldtes økt bevissthet om egensikkerhet blant ansatte. HMS-sporet som tolkningsramme førte lett konflikter over i et strafferettslig spor og til en språkdrakt der barnas utagering på skolen kunne bli betegnet som vold. Endring i bevissthet kan ha vist seg allerede i 2016, i forbindelse med at skoleeier utarbeidet et forenklet skjema for politianmeldelse, sammen med Oslo politidistrikt.⁵³ I 2017 kom i alle fall en markant økning i

⁵⁰ Anmeldelsesstatistikken tilsier at det ikke opprettes flere anmeldelser i samme voldshendelse, selv om det er flere gjerningspersoner, så dette er ikke grunnen til vekst i voldsanmeldelser med unge mistenkte i 2023..

⁵¹ Dette ble også uttrykt i det offentlige ordskiftet, der det ble referert til "mer vold enn noensinne i Oslo-skolen" i 2023, og en økning på 21 % fra 2022 i antall "svært alvorlige hendelser". Se f.eks. <https://www.nrk.no/stor-oslo/mer-vold-enn-noensinne-i-oslo-skolen-1.16779392>

⁵² Det som omhandler elevens rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer læring og trivsel reguleres av Opplæringslovens §14-4 og innebærer egne krav til dokumentasjon <https://lovdata.no/lov/2023-06-09-30/§12-4>. Grunnlaget for politianmeldelse av voldshendelser mellom elever er *Forskrift om skoleregler og skoledemokrati*, Oslo kommune, som sier at skolen normalt vil anmelde straffbare forhold til politiet.

⁵³ Fra SaLTO-rapport basert på data fra 2017 framgår det side 39: "Utdanningsetaten har meldt fra at de fra høsten 2016 endret HMS-systemet sitt og krevde bedre rapportering fra skolene om vold. De kommenterer at dette kan ha påvirket hva som anmeldes til politiet."

anmeldte skolevold med personer 10-22 år som mistenkt.⁵⁴ Kilder mente at Arbeidstilsynets krav om å sikre ansatte i skolen mot vold og trusler på arbeidsplassen, kunne ha bidratt til et økt fokus på problemet. I 2023 var det i tillegg en mer generell "vind som blåste" i det offentlige ordskiftet og på den politiske agendaen. Et påtrykk fra arbeidstaker-organisasjonene kan også ha styrket bevisstheten om vold som utfordring for ansattes helse, miljø og sikkerhet på skolene.

T3: Endret reaksjonsvalg/anmeldeshyppighet?

Gruppepress med større aksept for mild vold og bæring av våpen som del av samhandlingen mellom unge, tilsier at vekst i anmeldt barne- og ungdomsvold 2023 ikke skyldes økt anmeldelsestilbøyelighet blant de unge, i alle fall ikke for den minst alvorlige volden. Når voldsanmeldelsene med unge mistenkte likevel økte, kan det indikere at de reelle voldserfaringene økte enda mer, og/eller at politiet, foresatte og andre fikk økt anmeldelsestilbøyelighet. Medieoppmerksomhet om ungdomsvold kan ha påvirket.

Ifølge politiets forebyggere kan man ikke se bort fra at bevegelser i anmeldelsesstatistikken for barn og unge avspeiler endringer i måten politiet jobber på. Økt kunnskap og bevissthet i politiet om gruppeprosessene kan ha gjort det lettere å fange opp og anmelde trusler og vold mellom unge på et tidlig stadium. Mer gruppeorientert forebygging kan på den måten ha bidratt til en økning i antall voldsanmeldelser med unge mistenkt i 2023.

Forebyggerne fortalte også om store organisasjons- og politifaglige endringer i politidistriktet før, under og etter pandemien, som kunne ha endret forebyggende innsats og anmeldelsesfrekvens. Ikke minst gjaldt dette for geografisk enhet øst, der antall forebyggere økte i 2018. De var først ukjente med området de jobbet i, og deretter forhindret pandemien systematisk arbeid i nærmiljøet.

Etter pandemien var forebyggere stabilt tilstede i lokalområdene og jobbet opp gode samarbeidsrelasjoner og tillitsforhold med barn og ungdom. De var med på treninger og initierte hyggelige ting, i tillegg til å gå inn i vanskelige situasjoner. Kilder mente at de i 2023 kjente nærmest alle mellom 13 og 18 år bosatt i enheten, og dermed fikk de mer informasjon om ungdommenes konflikter og potensiale for vold. Slikt kan ha bidratt til vekst i voldsanmeldelser fra ungdomsmiljøene i 2023. De ble også bedre kjent med mønstre i bruk og salg av narkotika. Blant annet erfarte de at cannabis var et økende problem i ungdomsmiljøene, men kokain i enda større grad. Dette ledet til flere anmeldelser av narkotika, men også av vold og andre lovbrudd.

⁵⁴ I 2017 det ble registrert 110 slike anmeldelser, fra et snitt på 59 i årene 2010-2016. Variasjonsbredden i antall voldsanmeldelser med gjerningssted på skoleadresser spente i årene 2010-2016 fra 43 (2012) til 81 (2015).

I utdanningssektoren mente kilder at anmeldelsesfrekvensen hadde økt som resultat både av endret bevissthet om sikkerhet og av krav til reaksjon for skolens ansatte. Budskapet om plikten til å anmelde var blitt tydelig formidlet.⁵⁵ På Osloskolens intranett finnes også en generell veileder for politianmeldelser og en egen for anmeldelse av elever, herunder et eget avsnitt om anmeldelse av personer under 15 år. Veilederen understreker at usikkerhet skal drøftes og at behovet for å involvere barnevern og igangsette andre tiltak, f.eks. bortvisning av elever, må vurderes. Ifølge kilder bidrar en samarbeidsavtale mellom skolene og Oslo-politiet til tette dialoger mellom rektor og det forebyggende politiet om de vanskelige vurderingene knyttet til anmeldelse.

Veksten i anmeldt skolevold i årene etter 2016, og ny vekst etter nedgangen under pandemien, kan forstås som bekreftelse på at skjemaet og veilederen fungerer. Kilder vurderte samtidig effekten av arbeidstakerorganisasjonenes påtrykk som viktigere. Til sammen har fagforeningers og politikeres budskap om lav terskel mot vold, motivert skoler og ansatte til å reagere på skolevold med politianmeldelse.

T4: Ny institusjonaliseringspraksis (registrering, koding)?

Politiets digitale portal for anmeldelse er ikke åpen for voldsanmeldelser. Forebyggere i enhet øst tror slik mulighet uansett ikke ville betydd mye for anmeldelser fra deres befolkning, der mange er "digitalt svake". Lovbrudd anmeldes primært til politiposter, og enda mer til patruljene ute, som tar imot anmeldelsen der og da. Også i den sammenheng er styrket tillit nøkkelen, og ifølge kilder ville lokale politiposter på Mortensrud, Tøyen osv. kunne ha stor betydning for antallet anmeldelser framover. De vil kunne fange opp lovbrudd som ellers ikke ville blitt anmeldt.⁵⁶

Også fra undervisningssektoren ble det meldt at rapporteringen av uønskede hendelser og avvik var blitt lettere med digitale løsninger på PC og telefon. Fornyede digitale løsninger rulles ut fra skolestart 2024 og forventes å gi ytterligere vekst i anmeldelser ettersom de blir kjent og tas i bruk.⁵⁷ De mente samtidig at anmeldt skolevold som hadde skjedd utenfor skoletiden og skolens adresse, kanskje på nærmeste kjøpesenter eller i parken over gata, ikke ble identifisert som skolevold i politiets registre. Estimater og beskrivelser av skolevold

⁵⁵ Forskrift om skoleregler og skoledemokrati, Oslo kommune, omtaler anmeldelse i § 10 <https://lovdata.no/forskrift/2024-06-28-1692/§10> I Straffelov av 2015 kom nye også bestemmelser som ga statistikkoder for beskyttelse av bestemte yrkesgrupper, herunder lærere. Bruken av bestemmelsen som gjelder vold i undervisningssammenheng (kode 1776) har vært svært lav. Etter 6 slike anmeldelser registrert i 2017, var 3 det høyeste årlige antallet i årene som fulgte.

⁵⁶ Ifølge kilder mottok posten på Mortensrud, som åpnet i 2024, allerede på intervjudtidspunktet medio april 2 anmeldelser per dag.

⁵⁷ En såkalte EQS-løsningen vil gjøre det lettere å melde om vold og trusler fra elever og denne løsningen tres i kraft fra skolestart høsten 2024.

basert på anmeldelsesstatistikk blir dermed preget av underrapportering og feilaktige profiler for gjerningssted og andre kjennetegn, ble det hevdet.⁵⁸

Tabell 8. Vold m. mistenkt 10-17 år 2023: Innhold og grad av forklaringskraft ved trinn i anmeldelsestrapp.

Vold m. mist. 10-18 år	Forklaringskraft (1-3)	Trinn i Anmeldelsestrapp med vurdering av forklaringskraft
Hypotese 0 (reell vekst)	2	<p>T-1: Økning i anmeldt vold mellom unge understøttes av OsloMets data fra 2023, men gjenspeiles ikke i nasjonal selvrapportering fra SSB 2023. Forebyggere mener at veksten er reell, vold framstår nå som del av "språket" i identitetsbekreftelsen mellom unge. Dette gjelder mild vold og trusler, også trusler med våpen, men ikke den grove volden. Mer vold i samhandlingen mellom unge kan være påvirket av sosiale medier og gruppepress, der unge trekkes inn i voldshendelser de ikke ønsker å delta i. <i>Forklaringskraft: 2/3</i></p> <p>Utdanningssektoren har observert vekst i skolevold, som er vanskelig å identifisere i politiets anmeldelsesregister uten en større analyse. Det er derfor usikkert om anmeldt skolevold øker. <i>Forklaringskraft: 2</i></p>
Hypotese 1 (andre årsaker)	2	<p>T-2: Styrket lokal forebyggende innsats etter pandemi har bedret tilliten og informasjonen fra ungdomsmiljøer, slik at politiet lettere forstår og avdekker hvordan trusler og vold inngår i gruppeprosesser og posisjoneringer mellom unge. <i>Forklaringskraft: 2</i></p> <p>Gradvis lavere aksept for trusler og krenkelser av utsatte, kan ha utvidet voldsbegrepet, spesielt i forståelsen av voldsrelasjoner i yrkessammenheng. Gjennom HMS-arbeid har det blitt høyere bevissthet og lavere toleransegrense overfor vold i skolen. <i>Forklaringskraft: 3</i></p> <p>T-3: Lokale politiposter og økt tillit til politiets patruljer kan ha styrket anmeldelsestilbøyeligheten overfor ungdomsvold. Kravet til skoleansatte om å anmelde straffbare forhold ble understreket i 2023, og politikere oppfordret til mer samarbeid med politiet. <i>Forklaringskraft: 3</i></p> <p>T-4: Betydningen av skolevold for veksten i vold mellom unge kan være større enn det som framkommer, siden politiets registreringsmåter vanskeliggjør identifisering. <i>Forklaringskraft: 1</i></p>

⁵⁸ Skolens ordensreglement («Skoleregler» fra 01.08.24) gjelder ikke bare på skolens eiendom, men i hele skoletiden og også på skoleveien.

2.5 Skadeverk

Skadeverk utgjør tradisjonelt en vesentlig del av anmeldelsene i Oslo politidistrikt, og i 2023 ble det registrert 7 235 slike anmeldelser. Dette var en økning på hele 55 % fra snittet i prepandemiperioden (4 659). Under pandemiårene 2020 og 2021 *økte* antallet anmeldte skadeverk til i snitt 6 577 anmeldelser, for så å avta i 2022 (5132). I 2023 kom overraskende nok igjen en økning, på hele 42 % fra 2022. Dette brøt med en forventet reduksjon og tilpasning til det langt lavere nivået før pandemien.

I lovbruddskategorien inngår flere forskjellige typer av ugjerninger, men som helhet domineres kategorien av *skadeverk på kjøretøy og transportmidler* – i hovedsak innen kollektivtransporten. Slike skadeverk utgjorde 5 057 anmeldelser i 2023, som var 70 % av det totale antallet skadeverksanmeldelser dette året. Antallet var også en økning på 47 % fra 2022 og 83 % fra snittet i prepandemiperioden.

Veksten i 2023 skyldtes et spesielt høyt antall anmeldelser i enkelt-månedene februar og juli, som oversteg alle andre måneder de siste 5 årene. For øvrig lå det månedlige antallet anmeldelser i 2023 innenfor vanlig variasjonsbredde disse 5 årene. De fleste av anmeldelsene omhandlet skadeverk ved *tagging*, anmeldt av Sporveien. Selv om det i 2023 også ble registrert et høyere antall *skadeverk på bygning og andre gjenstander*, var de såpass få at de ikke innvirket på den generelle veksten i 2023, og kommenteres ikke videre.

Gjennomgangen nedenfor bygger primært på kilder innen kollektivtransporten.

T1: Reell vekst?

Fra kollektivtransportens side var inntrykket at taggingen hadde tiltatt som samfunnsutfordring i 2023. Økningen avspeilet en reell tendens, ifølge dem. De hadde sett en vekst i såkalte tags, både utvendig og innvendig i togsett, spesielt mot slutten av året 2023. De mente også at flere av "de eldre gutta", som var taggere fra 1990-tallet, var blitt aktive igjen i 2023, og disse hadde nå med seg yngre folk, referert til som "lærlinger". Taggermiljøene bestod dermed av en rekke enkeltpersoner i aldersspennet 15-50 år, samt grupperinger blandet med både "profesjonelle" folk og lærlinger. Noen var tilreisende fra utlandet. Gruppene var av ulik størrelse, fra 3 til 20 personer.

Gruppene og enkeltpersonene kunne, ifølge kilder, identifiseres gjennom signaturene de bruker. Samme signatur kunne gjenfinnes på både bygninger, stasjoner og T-banevognene, fordi de var aktive på flere arenaer samtidig. Trender og kjennetegn på virksomheten og deltakerne var forøvrig, ifølge kilder, stort sett de samme som fra 1990-tallet, skjønt med mer små "piecer" i 2023.

T2: Endret fortolkning, bevissthet og "blikk"?

Det var ingen indikasjon på at økningen i skadeverk ved tagging i 2023 kunne tilskrives spesielle endringer i forståelsen av slike lovbruddet dette året. Siden 1990- og tidlig 2020-tallet har fenomenet generelt fått mindre oppmerksomhet i det offentlige ordskiftet. Mens det tidligere kunne bli diskutert som kulturuttrykk, har et økonomisk perspektiv overtatt de senere år.⁵⁹ Også kildene vektla det økonomiske aspektet, ved å angi de estimerte kostnadene slike skadeverk gir transportselskap, passasjerer og samfunn.

Kilder i kollektivtrafikken presiserte at det heller ikke internt har vært endringer i forståelse, policy eller kontroll av tagging i 2023. Samtidig kom det fram at det foregikk en utskifting i personalet i 2023, med nye personer i kjernefunksjoner for anmeldelse av skadeverk. Personalskifter kan gjerne medført uintenderte og uerkjente endringer i toleranseterskel og "kontrollblikk", som igjen kan innvirke på avdekking av tagging og antall anmeldelser i 2023. Slike endringer er imidlertid ikke blitt dokumentert overfor tagging.

T3: Endret reaksjonsvalg/anmeldeshyppighet?

Kildene i kollektivtrafikken mente at det heller ikke var interne endring i praktisk håndtering i 2023, som kunne ha gitt økning i anmeldelser. Fra flere år tilbake har det blitt innarbeidet faste rutiner på hvordan skadeverk på togsett og stasjoner avdekkes, identifiseres og telles opp. Hver morgen rapporteres dette inn fra verksteder og renholdere, og dette er grunnlaget for daglige meldinger til politiet. Ved politidistriktets straffesaksmottak er det også inntrykk av en nærmest maskinell rutine på anmeldelsene fra kollektivtransportkapene. Økningen i anmeldelser under pandemien og i 2023 synes derfor ikke knyttet til endringer i hva og hvordan skadeverk politianmeldes.

T4: Ny institusjonaliseringspraksis (registrering, koding)?

Selv om rutinene for anmeldelse av skadeverk har vært stabile over mange år fra transportbyråenes side, er dette en type lovbrudd der politiets varierende kapasitet kan påvirke registreringen. Opphopning av innmeldte hendelser for registrering i politiet er en faktor bak de tidvis store variasjonene i antall anmeldelser per måned, som også kan slå ut i variasjoner mellom år. Det spesielt høye antallet anmeldelser av skadeverk på kjøretøy og transportmidler i februar og juli 2023, som ble nevnt over, kan indikere at det var flere "bunkevis" etterregistreringer av skadeverk disse månedene, også av skadeverk med gjerningstidspunkt fra året før.

Vedlegg 7 viser at det i totalt 13 % av de anmeldte skadeverkene i 2023 var gjerningsdato året før. Dette var den høyeste andelen med slike etterregistreringer de siste 5 årene, og vesentlig høyere enn i de to foregående årene. I 2023 ble det registrert 672 flere

⁵⁹ I 2007 kom blant annet boka Gategalleri av kriminologiprofessor Cecilie Høigård, som blant annet bygde på anmeldelsesstatistikken og annet materiale fra Oslo politidistrikt om tagging.

anmeldelser av skadeverk med gjerningsdato året forut, enn tilfellet var i 2022. Disse 672 flere forskjøvnne "gamle" skadeverkene utgjorde 32 % av den totale økningen på 2 103 anmeldte skadeverk fra 2022 til 2023. Per april 2024 var det en tilsvarende nedgang på 33 % i antall registrerte "gamle" skadeverk (1 224) fra samme tidspunkt i 2023 (1 815), som indikerer at volumet i forskyvning og etterregistrering fra 2022 til 2023 ikke ble videreført fra 2023 til 2024. Nedarbeiding av registreringsrestanser i 2023 skjedde spesielt ved årets begynnelse i januar og februar samt i sommermånedene juli. Konklusjonen er at rundt *en tredjedel* av økningen i anmeldte skadeverk fra 2022 til 2023 trolig tilskrives et avvikende stort omfang på etterregistreringen og kom som følge av politidistriktets egne forsinkelser i 2022, ikke flere skadeverk.⁶⁰

Tabell 9. Skadeverk 2023: Innhold og grad av forklaringskraft ved trinn i anmeldelsestrappen.

Skadeverk	Forklaringskraft (1-3)	Trinn i Anmeldelsestrapp med vurdering av forklaringskraft
Hypotese 0 (reell vekst)	2	T-1: Veksten i anmeldte skadeverk 2023 gjaldt primært tagging på kollektivtransporten og næringen opplevde dette som en reell vekst. Økningen gjaldt tagging både utvendig og innvendig på tog og stasjonsbygg, begått av erfarne taggere kjent fra 1990-tallet sammen med "lærlinger". <i>Forklaringskraft: 2</i>
Hypotese 1 (andre årsaker)	3	T-2: Kontrollblikket kan ha endret seg med personalskifte i kollektivtransportforetak 2023, og ha påvirket innsatsen i avdekking av tagging, men er usikkert. <i>Forklaringskraft: 1/2</i> T-3: Anmeldelsesrutiner og -tilbøyelighet synes stabile og forklarer neppe veksten i anmeldelser. <i>Forklaringskraft: 1</i> T-4: Politiets forsinkelser og registrerings-restanser medførte et avvikende høyt antall etterregistrerte skadeverk fra 2022 til 2023. Rundt 1/3 av veksten i anmeldelser kan forklares på denne måten. <i>Forklaringskraft: 3</i>

⁶⁰ Se vedlegg 8 som viser prosentandelen anmeldelser av skadeverk registrert per måned i 2023 med gjerningstidspunkt innenfor den samme måned. Tabellen viser at det i månedene januar, februar og juli var en særlig lav andel med gjerningstidspunkt innen samme måned som registreringsmåneden, og den indikerer at andelen etterregistreringer var særlig stor disse månedene.

3 Samlet resultat og vurdering

Over er det foretatt en vurdering av mulige forklaringer på veksten i anmeldelser for de 5 lovbruddskategoriene som sterkest dro opp veksten fra prepandemien til 2022 og videre til 2023: *Vinningslovbrudd, Annen kriminalitet, Trafikklovbrudd, Vold og Skadeverk.*

På spørsmål om hvorvidt veksten gjenspeilet en bekymringsfull faktisk økning i kriminaliteten i Oslo-regionen (0-Hypotesen), har gjennomgangen gitt et sammensatt bilde. Utvikling på de ulike trinn i anmeldelsestrappen har i ulike grad og i ulike kombinasjoner innvirket på anmeldelsene av de forskjellige lovbrudd. Utløsende årsak til vekst i anmeldelser for de forskjellige lovbruddskategoriene framstår dermed som ulik. Samlet er imidlertid hovedkonklusjon at:

- *Hverken 0-hypotesen om reell økning i kriminalitet som en årsak til veksten i anmeldelser etter pandemien, eller Hypotese 1 om at veksten i anmeldelser skyldtes andre årsaker, kan forkastes.*

Ut fra data som inngår i denne analysen er det mulig å gi noen *estimat*er over hvor store deler av veksten i anmeldelser fra 2022 til 2023 som skyldes hver av hypotesene. Estimatene er grove, og begrunnelsen for dem forklares mer inngående nedenfor, da med referanse til analysen gjort i forrige kapittel for de enkeltvise lovbruddskategoriene.

Til slutt reflekteres det over den lengre utviklingen fra prepandemien til 2023. Det løftes her fram hvilke 4 historiske og sosiale prosesser som veksten i anmeldelser synes forankret i.

3.1 Estimat på hypotesers forklaringskraft; veksten fra 2022 til 2023

- *Rundt 25 % av den samlede veksten i anmeldelser fra 2022 til 2023 kan ubetinget tilskrives interne faktorer ved politidistriktet (Hypotese 1, trinn 3 og 4) og var resultat av andre årsaker enn reell vekst i kriminalitet, i hovedsak trekk ved politiets saksbehandling og registreringspraksis.*
- *Under 5 % av veksten i anmeldelser fra 2022 til 2023 kan ubetinget forklares med reell vekst i kriminalitet (0-Hypotesen), og dette gjelder primært for anmeldelsene av ran og den groveste volden (drap, drapsforsøk og grov kroppsskade).*
- *Rundt 70 % av veksten i anmeldelser fra 2022 til 2023, altså mesteparten av veksten, skyldtes et **samspill** av reell vekst og andre årsaker (H0 + H1). De andre årsakene gjaldt både endring i kulturell forståelse av handlingers legitimitet og legalitet (T2), endret avdekking og anmeldelsesfrekvens for lovbrudd (T3) og/eller politiets interne registrerings- og kodingspraksis (T4).*

- *For den store delen av veksten (70 %) som tilskrives samspill av endringer på flere trinn i anmeldelsestrappen, er det ikke mulig å avgjøre effekten av hvert trinn. Et meget grovt estimat er at rundt halvparten av denne "samspills-veksten" kan tilskrives reell økning i kriminalitet.*
- *For den samlede veksten i kriminalitet fra 2022 til 2023 blir det da rundt 40 % som kan tilskrives reell vekst i kriminalitet, hvorav 5 % gjaldt økning i ran og den groveste volden. Rundt 60 % av veksten skyldtes andre årsaker, som endret kulturell forståelse, endret avdekkings- og anmeldelsestilbøyelighet, eller interne endringer i registrering og kodingspraksis – som alene var årsak til rundt 25 % av veksten.*

3.2 Begrunnelse for estimatene; veksten 2022 til 2023

0-hypotesen om reell vekst ble vurdert til å ha "sterk" forklaringskraft kun for to underkategorier av vinnings- og voldslovbrudd når det gjaldt veksten fra 2022 til 2023. For volden gjaldt dette *den groveste volden* i form av drap, drapsforsøk og grov skade.⁶¹ For vinningslovbrudd gjaldt det for veksten i *ransanmeldelser*, som var kraftig også fra prepandemien til 2023. For både den groveste volden og for ran bidro eksterne undersøkelser og observasjoner, samt bredden i veksten i volds- og vinningsanmeldelser, til å sannsynliggjøre 0-hypotesen om reell vekst. I tillegg var det lite dokumentasjon som tilsa at endringer på andre trinn i trappen hadde forårsaket økning i anmeldelser.

Samtidig utgjorde økningen i anmeldelser av ran og den groveste volden et begrenset antall anmeldelser samlet sett. De representerte kun 3 % av den totale veksten i antall anmeldelser fra 2022 til 2023, og 2 % av veksten fra prepandemiperioden til 2023. Med utgangspunkt i data som her er benyttet, er det derfor *et grovt estimat at mindre enn 5 % av veksten i anmeldelser etter pandemien med stor sikkerhet tilskrives reelt flere lovbrudd.*

Innenfor voldskategorien hadde 0-hypotesen om reell vekst potensielt sterk forklaringskraft også på økningen i anmeldte *trusler*. 0-hypotesen ble understøttet av en samtidig bred vekst i beslektede lovbrudd som hensynsløs atferd og hatefulle ytringer samt av eksterne omfangsundersøkelser. 0-hypotesen om reell vekst framsto også som potensielt sterk for å forklare *vold med unge mistenkte*, og var forenlig med både resultater i eksterne omfangsundersøkelser og beskrivelser fra praksisfeltet (skoleansatte, politiets forebyggere). Samtidig forelå det indikasjoner på at deler av veksten i alle typene "milde" personangrep ble påvirket av endringer i kulturell forståelse, med større sensitivitet overfor krenkelser, samt av høyere avdekkings- og anmeldelsesfrekvens. Veksten i anmeldelser hadde sannsynligvis ikke kun med reelt flere trusler, krenkelser eller vold med unge mistenkte å gjøre. *Et samspill av forklaringer under H-0 og H-1 framsto derfor som årsak til økning fra*

⁶¹ Den groveste volden refererer til drap, drapsforsøk og grov kroppsskade. Det var en økning i disse anmeldelsene i 2022 og 2023, som kan ses som en tilpasning til nivået i prepandemiperioden.

2022 til 2023 i anmeldelser av trusler, mindre alvorlig vold og vold med unge mistenkte. Moderat forklaringskraft ble gitt både 0-Hypotesen og Hypotese 1.

0-hypotesen om reell vekst som årsak til økning i ransanmeldelser fra 2022 til 2023 ble understøttet av bredden i økning i anmeldte vinningslovbrudd, der også erfaringer fra praksisfeltet (handelsnæringen, vekterselskap, forsikringsbransjen) for både butikktysteri og såkalte privattyverier talte i samme retning. Kildene viste til egne observasjoner og tall. For vinningslovbrudd generelt ble betydning av 0-hypotesen redusert noe på grunn av en samtidig økt anmeldelsestilbøyelighet ved tiltakende bruk av digital portal for anmeldelse. Enda viktigere var det at rundt 50 % av økningen i registrerte butikktysterier fra 2022 til 2023, og rundt 20 % av økningen i tyveri fra person, skyldtes politidistriktets egen saksbehandling med mer etterregistrering i 2023 av "gamle" anmeldelser enn i tidligere år, og mindre forskyvning av saker over til 2024 for etterregistrering. Ransanmeldelser ble ikke tilsvarende stimulert av digitalanmeldelser og politidistriktets særlige registreringsinnsats. Som for voldslovbrudd bidro relevansen ved de andre årsaker (H-1, trinn 2, 3 og 4) til å senke forklaringskraften for 0-hypotesen for vinningslovbrudd generelt. Moderat forklaringskraft ble gitt både 0-Hypotesen og Hypotese 1. For ran ble imidlertid 0-hypotesen stående med sterk forklaringskraft.

Tilvarende var det med økningen i anmeldte skadeverk fra 2022 til 2023. Kollektivtransport-selskap hadde stabile rutiner i avdekking og anmeldelse av tagging, som utgjør majoriteten av anmeldte skadeverk. Veksten i anmeldelser i 2023 var trolig forbundet med reelt mer tagging og bekreftet 0-Hypotesen. Personalendringer i 2023 kan samtidig ha påvirket forståelsen og håndteringen av taggingen – bevisst eller ubevisst (H-1, trinn 2). Enda viktigere var det at rundt en tredjedel av økningen i anmeldte skadeverk fra 2022 til 2023 skyldtes et avvikende stort omfang etterregistreringer som følge av politidistriktets egne forsinkelser i 2022 (H-1, trinn 4). Tilsammen senket samspillet av faktorer forklaringskraften ved 0-hypotesen til "moderat" også for skadeverk: Veksten i anmeldelser i 2023 kunne nok gjenspeile en reell vekst i tagging, men en tredjedel av økningen skyldtes politidistriktets registreringspraksis.

Forklaringskraften ved Hypotese 1 – andre årsaker enn reell vekst – var enda sterkere når det gjaldt anmeldte Trafikklovbrudd. Anmeldelsene handlet i hovedsak om fartsovertredelser, samt noe ruspåvirket kjøring. Visse observasjoner antydte reell vekst, men det meste av økningen i anmeldelser kunne tilskrives ny teknologibruk (ATK og Wipealyzers) i politiets avdekking. 0-hypotesen ble vurdert å ha svak forklaringskraft på veksten i anmeldte trafikklovbrudd i 2023, mens den for Hypotese 1 (trinn 3) var sterk.

Oppsummeringsvis kan det konkluderes med at veksten i anmeldelser etter pandemien særlig ble drevet fram av flere anmeldte vinningslovbrudd og skadeverk. For disse og for

trafikklovbrudd framsto sider ved politidistriktets egen virksomhet som sentral forklaring på veksten fra 2022 til 2023. Spesielt politiets interne registrerings- og kodingsrutiner i 2023, med ekstra innsats for å komme a jour med registreringer, ga et løft i anmeldelser. *Et røft estimat er at rundt 25 % av den totale veksten i anmeldelser i politidistriktet fra 2022 til 2023 tilskrives interne årsaker, enten i form av intensivert registrering av innmeldte vinningslovbrudd og skadeverk eller i form av styrket trafikkontroll.*

Utover dette syntes rundt 5 % av veksten fra 2022 til 2023 å best la seg forklare med reell vekst (0-hypotesen), og for veksten forøvrig (70 %) av var det en kombinasjon av reell vekst og andre årsaker som lå til grunn. For noen av disse oppsto de ulike årsakene uavhengige av hverandre, mens det for andre var et samspill. Flere reelle erfaringer med kriminalitet og økning av anmeldelser av den grunn, kunne ha endre forståelsen og viljen til å anmelde slik problemadferd, også politiets og andre kontrollaktørers tilnærming, som igjen ga mer økning i anmeldelser. Sammenhengen kunne også gå som feedback loop fra endret kulturell forståelse og lavere toleranseterskel/sterkere kriminalisering overfor handlinger (f.eks. vold mot yrkesgrupper), eller fra større avdekkings- og anmeldelsestilbøyelighet, til større tilbøyelighet til å tolke erfaringer som et møte med illegitime og ulovlige handlinger. I slik "samspills-vekst" er det ikke mulig å avgjøre betydningen av hvert element – eller trinn i anmeldelsestrappen – for veksten i anmeldelser. *Det er rimelig å fordele forklaringskraften slik at halvparten av samspills-veksten tilskrives trinn 1 om reell vekst (0-hypotesen), mens den andre halvparten tilskrives de øvrige trinnene i Hypotese 1.*

3.3 Forklaringer på vekst fra prepandemi til 2023

Trinn i anmeldelsestrappen som utløste veksten i anmeldelser etter pandemien har vært påvirket av ulike samfunnsforhold. Samtidig viste Tabell 1 (side 4) at veksten i den lengre utviklingen fra prepandemiperioden til 2023 var sterkere enn veksten fra 2022 til 2023. Dette gjaldt alle de store lovbruddskategoriene som dro veksten opp, så nær som *Annen kriminalitet* der veksten i anmeldelser var noe større fra 2022 til 2023 enn for den lange sammenligningsperioden fra prepandemiårene til 2023.⁶² Økningen fra 2022 til 2023 i de utvalgte lovbruddenes underkategorier var stort sett en videreføring eller forsterkning av disse veksttrendene.⁶³

I gjennomgang av veksten i anmeldelser i resultatkapittelet over, ble det tidvis antydnet hvilke *historiske og sosiale prosesser* som synes å ha relevans for de ulike trinnene i

⁶² Avviket som gjelder *Annen kriminalitet* påvirkes av at det blant de mange underkategoriene med betydelig økning også var nedgang i den omfangsrrike kategorien med *ordensforstyrrelser* fra både prepandemiperioden (snitt 1176) og 2022 (851) til 2023 (743), samt nedgang i brudd på *utlendingsloven* fra prepandemien (snitt 941) til 2022 (875) og 2023 (773). I tillegg var det en sterk økning fra 2022 til 2023 i de store underkategoriene *bæring av kniv* (+35 %) og *hensynsløs adferd og personforfølgelse* (+22 %).

⁶³ Veksten var noe sterkere fra 2022 til 2023 enn fra snittet i prepandemiperioden til 2023 kun når det gjaldt underkategoriene *butikktyveri* (hhv +29 % og +25 %) og *trusler* (hhv +13 % og +10 %). For den groveste volden var det faktisk nedgang (-12 %) fra prepandemiperioden til 2023, men økning på +23 % fra 2022 til 2023.

anmeldelsestrappen. Særlig *fire prosesser* ble pekt på som vesentlige for veksten politidistriktet opplevde i anmeldelser fra prepandemiårene til 2022 og 2023. To av dem var knyttet til *pandemi* og *polykrisen* som har oppstått innenfor denne sammenligningsperioden, mens to av prosessene har preget samfunnsutviklingen i lengre tid. De sistnevnte gjelder *teknologisk utvikling* samt lengre tids politiske *rettighets- og likestillingskamper* der strafferett i økende grad brukes som virkemidler for beskyttelse av utsatte grupper.

1. *Normaliseringsprosesser* etter pandemien i befolkningens adferdsmønstre og rutiner, herunder deres kriminelle adferd, har innvirket på **trinn 1** i anmeldelsestrappen og folks reelle utøvelse/erfaring med lovbrudd. Normalisering har imidlertid også skjedd for politi, andre samfunnsinstitusjoner og bransjer med innvirkning på forståelse, avdekking, anmeldelser og registrering av lovbrudd, henholdsvis **trinn 2, 3 og 4** i anmeldelsestrappen. Normalisering innebærer også revitalisering av andre samfunnsprosesser med betydning for anmeldelsene, blant annet kultur- og rettighetskamper, se nedenfor.
2. *Krisereaksjonsprosess*, dels postpandemisk og dels som svar på andre etterfølgende kriser (klima, dyrtid, krigsfare, mm), innebærer at normalisering ikke nødvendigvis er eneste reaksjon etter pandemien. Følelsesmessig og mental slitasje kan gi psykiske ubalanse som svekker oppslutningen om samfunnslivets normer. Dette kan spesielt ha påvirket **trinn 1 og 2** i anmeldelsestrappen, reell kriminalitetsvekst og endret forståelse av handlinger. Økt frykt, sårbarhet og mistillit forsterker risikoen for voldsutøvelse og krenkende adferd, men også opplevelsen av handlinger som krenkende og aggressive. Spesielt anmeldelser av hatefulle ytringer, hensynsløs adferd, trusler og mindre alvorlig vold kan tilta i slike prosesser.
3. *Teknologiprosess* med digitalisering av kommunikasjon har forenklet anmeldelsesmuligheten gjennom politiets digitale anmeldelsesportal, spesielt for vinningskriminalitet. Forsterkningen av digital samhandel under pandemien har trolig medvirket til den voksende andelen digitale anmeldelse, som nok særlig har medført en høyere anmeldelsestilbøyelighet for mindre alvorlige lovbrudd som man før ikke ville tatt seg bryet med å anmelde. Digitalisering har imidlertid også gjort meldeprosessen til politiet, forsikringsselskap, mm. mer person-uavhengig og "fremmedgjort". Trolig har det senket terskelen for falske meldinger. Lavere terskel for både ekte og falske anmeldelser virker stimulerende på **trinn 3** i anmeldelsestrappen, anmeldelsestilbøyeligheten. Den teknologiske prosessen innvirker i tillegg på valg som tas privat og i næringslivet med tilsyn og kontroll av varer og verdier. Økt bruk av alarmer, kameraer og vektere i overvåkningsfunksjon kan ha styrket avdekkingskapasitet, **trinn 3** i trappen. Også her kan teknologien ha gjort kontrollen mer upersonlig og udifferensiert, og medført at det ikke bare avdekkes mer, men også forandret profilen på det som avdekkes, bl.a. for gjerningspersoner (**trinn 2**). For butikktveri kan teknologiprosesser i

kontrollfunksjonen ha bidratt til lavere mørketall og vekst i anmeldelser med mistenkte barn, og særlig jenter.

4. *Rettighetsprosesser* har vært et kjennetegn ved det liberale samfunnet, der svake, undertrykte og utsatte grupper har brukt rettslige virkemidler for beskyttelse og styrking av sin posisjon. Tidligere aksepterte ugjerninger og maktrelasjoner har i disse prosessene fått svekket legitimitet og blitt definert som lovbrudd, i andre tilfeller har adferd blitt avkriminalisert. Rettigheter og handlingsfrihet for blant annet barn, kvinner, skeive og religiøse minoriteter har de senere tiårene blitt styrket på slik strafferettslig måte, med konsekvenser på **trinn 2** i anmeldelsestrappen. Spesielt har prosessen omhandlet lovbruddskategoriene seksuallovbrudd og vold, og noe av veksten i trusler, hensynsløs adferd og fysisk vold etter pandemien kan være resultat av en videreføring av denne prosessen. Blant annet gjelder dette for voldsanmeldelser som er forbundet med HMS-arbeidet for utsatte yrkesgrupper, som vektere og skoleansatte.

Når økningen i anmeldelser etter pandemien ses i sammenheng med samfunnsprosessene, oppstår et spørsmål om hvordan økningen skal verdsettes normativt. I politiet regnes vanligvis flere av trinnene i anmeldelsestrappen som positive, slik som økt avdekking og anmeldelsesfrekvens, som innebærer et redusert mørketall for kriminalitet. Det samme gjelder økning i anmeldelser for å styrke svake gruppers posisjon.

Sett opp mot forrige kapittels estimer, kan man muligens konkludere med at rundt 40 % av den totale veksten i anmeldelser etter pandemien uttrykker en "negativ" og bekymringsfull reell vekst i lovbruddshandlinger. Resten skyldes dels politidistriktets intensiverte arbeid med etterregistreringer og kontroll, dels reduserte mørketall og dels styrket bruk av rettslige virkemidler for beskyttelse mot krenkelser, og kan da betrakte som en "positiv" vekst.

4 Konklusjon

Bekymring over hva veksten i anmeldelser etter pandemien betyr for kriminalitet i politidistriktet, er ikke grunnløs. Samtidig er situasjonen mindre alvorlig enn man intuitivt kan tro, siden drøyt halvparten av veksten trolig tilskrives andre grunner enn reell vekst i kriminaliteten. Noe av veksten kan også forstås som uttrykk for positive tendenser i samfunnet og i politiets arbeid.

Grovt estimert kan *under 5 % av veksten* etter pandemien i anmeldelser *entydig* knyttes til reelt flere lovbrudd. Spesielt gjelder dette for anmeldelsene av alvorlig kriminalitet i form av ran og den groveste volden (drap, drapsforsøk og grov skade). *Rundt 25 % av veksten* i anmeldelser skyldes politidistriktets intensiverte innsats i etterregistrering av saker og trafikk kontroll. Dette betyr at størstedelen av veksten i anmeldelser, *rundt 70 %*, synes

forbundet med et *samspill* av faktorer på ulike trinn i anmeldelsestrappen, der reell vekst i kriminalitet *ikke nødvendigvis* fant sted.

5 Vedlegg

Vedlegg 1.

Antall anmeldelser for **alle kriminalitetstyper** m/ utvalgte underkategorier per desember 2023.

Mnd	12											Foreg.fem år		Snitt pre-pandemi		2023 vs snitt prepandemi	
Lovbruddskategori/År	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	22-23	22-23%	Snitt	Endring	Antall	%				
⊕ ANNEN	8963	9038	9236	9463	8719	8667	9355	688	7,9 %	9025	3,7 %	9079	276	3,0 %			
⊕ ARBEIDSMILJØ	75	98	92	81	64	91	175	84	92,3 %	85	105,4 %	88	87	98,1 %			
⊕ MILJØ	37	54	38	65	58	91	33	-58	-63,7 %	61	-46,1 %	43	-10	-23,3 %			
⊕ NARKOTIKA	6930	6524	6277	5206	4006	3384	3634	250	7,4 %	5079	-28,5 %	6577	-2943	-44,7 %			
⊖ SEKSUALLOVBRUDD	1197	1101	925	962	1173	1045	1075	30	2,9 %	1041	3,2 %	1074	1	0,1 %			
Voldtekt	354	358	337	340	440	347	401	54	15,6 %	364	10,0 %	350	51	14,7 %			
⊕ SKADEVERK	4971	4589	4417	6848	6307	5132	7235	2103	41,0 %	5459	32,5 %	4659	2576	55,3 %			
⊕ TRAFIKK	6042	6377	6256	7021	6585	8732	9198	466	5,3 %	6994	31,5 %	6225	2973	47,8 %			
⊖ VINNING	27530	29085	29472	28936	25838	31466	35384	3918	12,5 %	28959	22,2 %	28696	6688	23,3 %			
Butikktysteri	5500	5663	5856	5650	4849	5504	7089	1585	28,8 %	5504	28,8 %	5673	1416	25,0 %			
GTI Bolig	468	392	504	331	271	289	405	116	40,1 %	357	13,3 %	455	-50	-10,9 %			
Ran	383	373	402	482	344	357	569	212	59,4 %	392	45,3 %	386	183	47,4 %			
Sykkeltyveri	4120	4888	5088	7844	6347	6673	5250	-1423	-21,3 %	6168	-14,9 %	4699	551	11,7 %			
Tyveri fra person	8119	8740	8810	5900	5429	9521	9976	455	4,8 %	7680	29,9 %	8556	1420	16,6 %			
⊖ VOLD	7186	7310	7573	7408	6860	7566	7996	430	5,7 %	7343	8,9 %	7356	640	8,7 %			
Fysisk vold	4099	4120	4162	3929	3671	4322	4564	242	5,6 %	4041	12,9 %	4127	437	10,6 %			
Mot offentlig tjensteperson	1298	1326	1567	1455	1373	1444	1423	-21	-1,5 %	1433	-0,7 %	1397	26	1,9 %			
Trusler	1533	1655	1686	1842	1596	1585	1789	204	12,9 %	1673	6,9 %	1625	164	10,1 %			
⊖ ØKONOMI	6713	7212	6510	6217	6552	6600	7069	469	7,1 %	6618	6,8 %	6812	257	3,8 %			
Bedrageri	4262	4969	5011	4722	4939	5371	5698	327	6,1 %	5002	13,9 %	4747	951	20,0 %			
ID-tyveri og misbruk	1659	1540	913	923	1035	667	665	-2	-0,3 %	1016	-34,5 %	1371	-706	-51,5 %			
Totalt hittil i år	69644	71388	70796	72207	66162	72774	81154	8380	11,5 %	70665	14,8 %	70609	10545	14,9 %			

Vedlegg 2

Anmeldelser nasjonalt 2022 og 2023 ("I år") sammenlignet med henholdsvis 2021 og 2022 (JUS068).

	I Fjor	I År	Diff	Diff %
Økonomi	24 094	27 634	3540	14,7 %
Vinning	84 724	105 090	20366	24,0 %
Vold	29 019	32 449	3430	11,8 %
Seksuallovbrudd	8 030	7 391	-639	-8,0 %
Narkotika	19 850	16 805	-3045	-15,3 %
Skadeverk	19 594	19 378	-216	-1,1 %
Miljø	2 643	2 254	-389	-14,7 %
Arbeidsmiljø	821	769	-52	-6,3 %
Trafikk	52 398	55 334	2936	5,6 %
Annen	38 479	38 214	-265	-0,7 %
Undersøkelsessaker	10 392	10 837	445	4,3 %
Totalt	290 044	316 155	26111	9,0 %

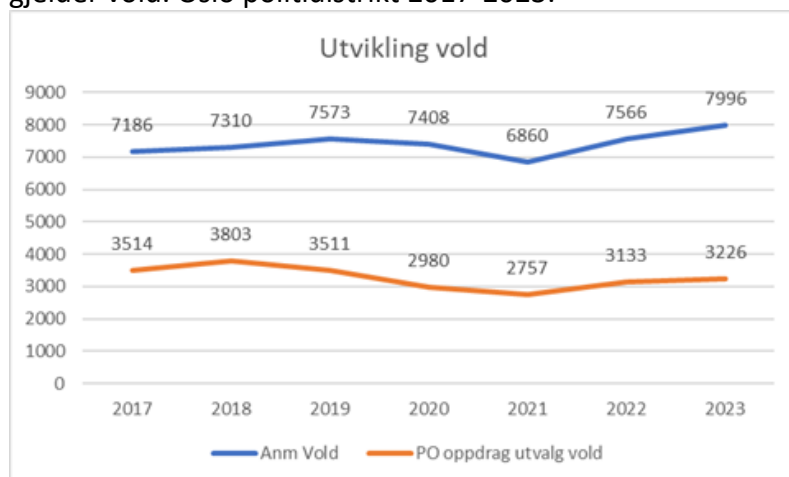
	I Fjor	I År	Diff	Diff %
Økonomi	27 523	30 680	3157	11,5 %
Vinning	105 050	118 118	13068	12,4 %
Vold	32 364	34 052	1688	5,2 %
Seksuallovbrudd	7 417	7 471	54	0,7 %
Narkotika	16 828	17 737	909	5,4 %
Skadeverk	19 379	22 431	3052	15,7 %
Miljø	2 253	2 026	-227	-10,1 %
Arbeidsmiljø	776	881	105	13,5 %
Trafikk	55 334	55 239	-95	-0,2 %
Annen	38 619	40 139	1520	3,9 %
Undersøkelsessaker	10 493	11 455	962	9,2 %
Totalt	316 036	340 229	24193	7,7 %

Delsak: Nei

Måned: mellom januar 2023 og desember 2023

Vedlegg 3

Antallet **anmeldelser i kriminalitetstype vold** og **PO-oppdrag** for et utvalg av kategorier som gjelder vold. Oslo politidistrikt 2017-2023.⁶⁴

Vedlegg 4

Antall anmeldelser med **mistenkt/siktet under 18 år** for alle kriminalitetstyper m/ utvalgte underkategorier per desember 2023.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	22-23	% 22-23
Annen	279	316	426	346	363	328	572	244	74 %
Narkotika	472	563	566	285	241	172	255	83	48 %
Seksuallovbrudd	78	67	74	92	100	57	79	22	39 %
Skadeverk	68	96	97	93	90	69	105	36	52 %
Trafikk	97	115	132	91	166	202	263	61	30 %
Vinning	815	780	908	781	618	699	1128	429	61 %
<i>Butikktveri</i>	620	538	583	537	471	556	840	284	51 %
<i>Ran</i>	73	93	113	104	67	49	142	93	190 %
Vold	523	561	704	523	530	560	848	288	51 %
<i>Fysisk vold</i>	308	324	397	304	299	323	481	158	49 %
<i>Mot. off. tj.person</i>	86	102	138	95	76	79	152	73	92 %
<i>Trusler</i>	120	132	161	117	149	151	208	57	38 %
Økonomi	113	96	110	102	125	160	159	-1	-1 %
Total	2445	2594	3017	2316	2233	2247	3409	1162	52 %

⁶⁴ PO-oppdrag inkludert: TVANG/TRUSLER DIVERSE, TVANG/TRUSLER KNIV, TVANG/TRUSLER SKYTEVÅPEN, TVANG/TRUSLER VÅPEN, KNIVSTIKKING, KROPPSKRENKING, KROPPSSKADE, VOLD OFFENTLIG STED eller VOLD PRIVAT STED.

Vedlegg 5

Skolevold – vold med gjerningsadresse barne-, ungdoms og videregående skoler i Oslo kommune, med mistenkte 10-17 år. Ukedager og skoletid 08-16.

Anmeldelser	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
VOLD	62	58	81	52	89	50	45	54	75
Fysisk vold	43	39	59	38	64	37	34	45	59
Kroppskrenkelse	36	35	47	32	58	32	28	33	48
Grov kroppskrenkelse	1		2	4	3	1	2	4	3
Skade	4	3	4	2	1	3	1	6	5
Grov skade	2	1			1				
Yrkesrelatert vold			6		1	1	3	2	3
Mot off. tj. person	1		4	3	8	2	1	1	1
Forulemping	1		2	1	1		1	1	1
Hindring				2	4				
Trusler					2	1			
Vold			2		1	1			
Trusler	18	19	18	11	17	11	10	8	15

Vedlegg 6

Skolevold – vold med gjerningsadresse barne-, ungdoms og videregående skoler i Oslo pd, med mistenkte 10-17 år. Ukedager og skoletid 08-16. Antall anmeldelser etter mistenktes kjønn og alder.

Anmeldelser	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
10-14 år	31	24	41	19	40	22	23	29	47
Jenter		1	7	3	5	3	2	4	11
Gutter	31	23	34	16	35	20	21	27	37
15-17 år	32	35	47	34	51	29	23	30	28
Jenter	5	7	7	8	4	2	3	2	4
Gutter	27	28	40	28	47	27	20	28	25
Totalsum	62	58	81	52	89	50	45	54	75

Delsummene kan ikke summeres, da en anmeldelse kan ha flere mistenkte.

Vedlegg 7

Antall og andel anmeldelser av **skadeverk** registrert i årene 2019-2023 med gjerningsdato året før (eller tidligere).

• Skadeverk	• 2019	• 2020	• 2021	• 2022	• 2023
• Tot antall registrerte anm	• 4417	• 6848	• 6307	• 5132	• 7235
• Antall anm med gj.dato før årets start	• 248	• 699	• 322	• 240	• 912
• Andel anm med gj.dato før årets start	• 2,60 %	• 10,20 %	• 5,10 %	• 4,70 %	• 12,60 %

Vedlegg 8

Skadeverk: Prosentandel av registrerte anmeldelser med gjerningsdato innen samme måned.

• Måned 2023	• Andel anm. skadeverk registrert innen gjernings.måned:
• Jan	• 23 %
• Feb	• 27 %
• Mar	• 63 %
• Apr	• 48 %
• Mai	• 57 %
• Jun	• 41 %
• Jul	• 34 %
• Aug	• 78 %
• Sep	• 65 %
• Okt	• 78 %
• Nov	• 86 %
• Des	• 60 %